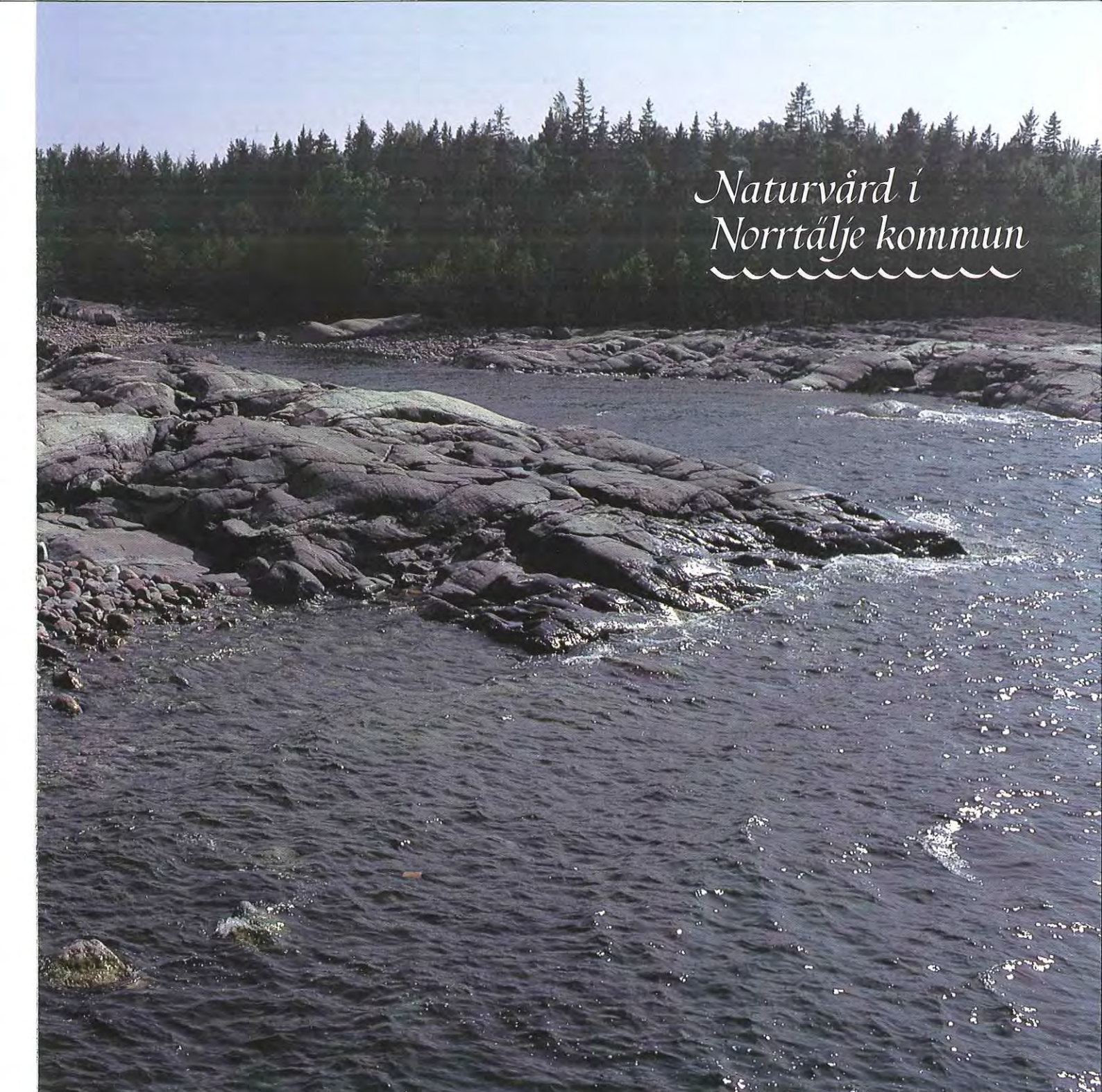

A photograph of a rocky coastline. In the foreground, dark, jagged rocks are partially submerged in dark, rippling water. The water has small whitecaps and reflects light. In the background, a dense forest of tall, dark evergreen trees stretches across the horizon under a pale sky. The text "Naturvård i Norrtälje kommun" is written in a white, elegant script font in the upper right corner, with a decorative wavy line underneath.

*Naturvård i
Norrtälje kommun*

Arsläjan

Naturinventering av en kustnära barrskog

Arsläjan är namnet på halvön Stora Änklings yttersta spets. Här möter fastlandets barrskogsmiljöer ytterskärgårdens kala klippor. Innanför strandskogen rymmer de 24 hektaren gamla gran- och sumpskogar. Längst ut växer 300-åriga vindpinade tallar.

Foto: Roine Karlsson

Arsläjan ingår i serien Naturvård i Norrtälje kommun

Projektledare:	Magnus Bergström
Författare:	Mattias Jansson Per Larsson
Fotografier:	Mattias Jansson Roine Karlsson Per Larsson
Figurer:	Mattias Jansson Anita Sandberg
Teckningar:	Mattias Jansson
Logotyp:	Bertil Kumlien
Ordbehandling och layout:	Leila Johansson
Tryck:	Affärstryckeriet Norrtälje, 1995
Upplaga:	500 ex

Planeringskontoret har tagit initiativ till och bekostat inventeringen av Arsläjan.

I rapporten ingående kartor är godkända från sekretessynpunkt för spridning enligt beslut av Lantmäteriverket 1995-01-19. Flygbilden är granskad och godkänd för publicering av Försvarsmakten 1995-05-14.

Författarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll.

Förord

Denna utgåva av rapportserien "Naturvård i Norrtälje kommun" handlar om halvön Arsläjan ute på Björkö. Syftet med rapporterna är att sprida information om våra värdefullaste naturområden. De används även i det kommunala naturvårdsarbetet som underlag vid diskussioner om skötsel- och skyddsåtgärder.

Norrtälje kommun har det största antalet fritidshus i landet. Den övervägande delen av fritidshusbebyggelsen är belägen längs kusten och i skärgårdsområdet. Om man som besökare till kusten vill nå fram till havet och uppleva orörd natur är denna bebyggelse ofta ett hinder. En ypperlig möjlighet ges dock på halvön Stora Änklingens yttersta spets - Arsläjan. Här möter fastlandets barrskogsmiljöer direkt ytterskärgårdens hållar med dess speciella växt- och djurliv. Arsläjas skogsbestånd är för våra trakter förhållandevis ostörda. Centralt på ön finns 120-årig blåbärsgrenskog och på den norra spetsen av Arsläjan växer vindpinade 300-åriga tallbestånd. Arsläjan lämpar sig utmärkt för en dagsutflykt och här finns även en mindre sandstrand.

Arsläjas betydelse för växt- och djurlivet framgår av den naturinventering som utfördes under sommaren 1994 och som redovisas i denna rapport. Inventeringen ger en god grund för att områdets naturvärden skall uppnärksammas av markägare, den som besöker området och de naturvårdande myndigheterna.

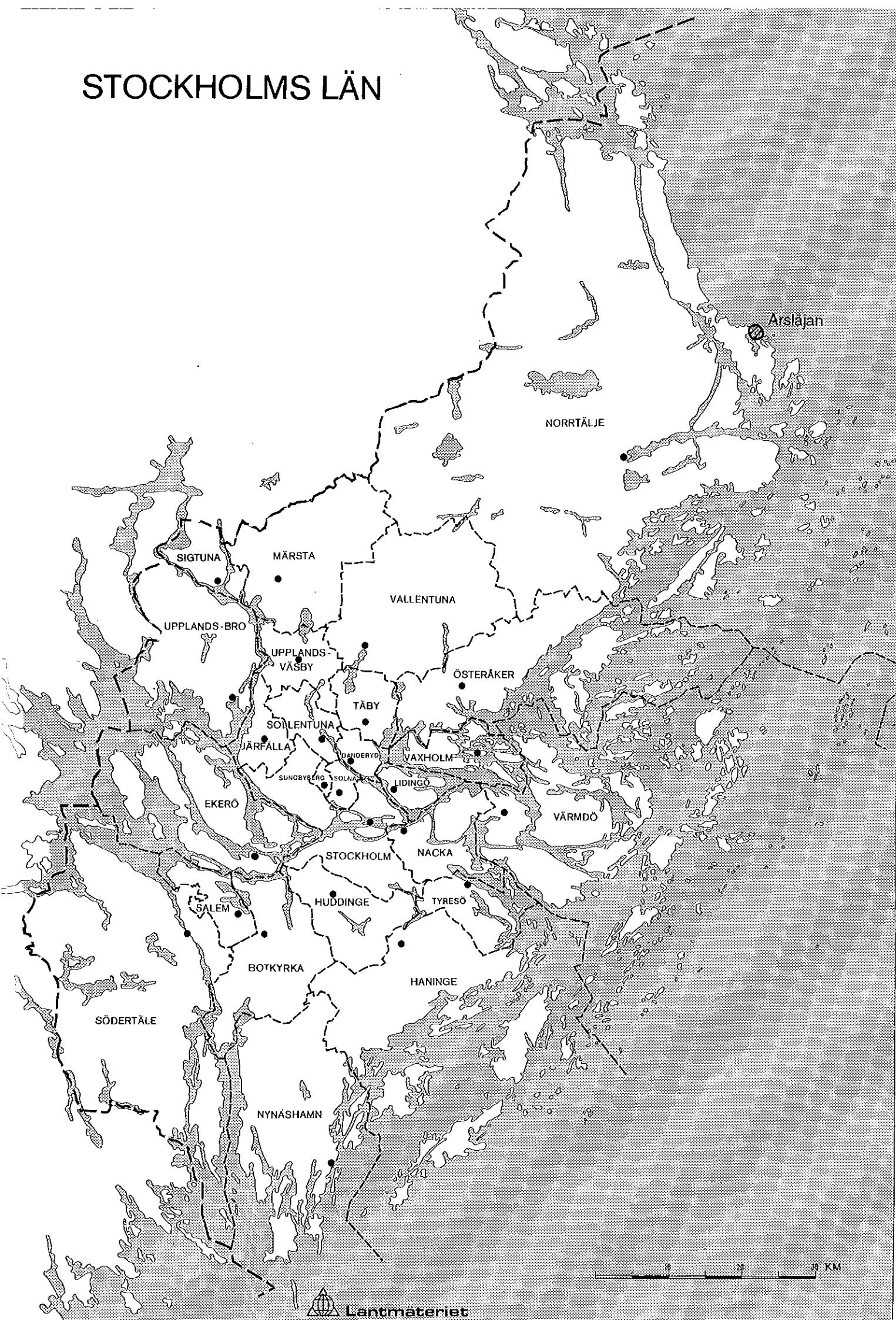
NORRTÄLJE KOMMUN

Planeringskontoret

Magnus Bergström

STOCKHOLMS LÄN

Lantmäteriet

ARSLÄJAN

Naturinventering av en kustnära barrskog

Mattias Jansson
Per Larsson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
SAMMANFATTNING	1
1. INLEDNING	3
2. METODIK	5
2.1 Fältarbete	5
2.2 Artbestämning	6
2.3 Rödlistade arter och signalarter	6
2.4 Naturvärdesbedömning	7
3. VEGETATION	9
3.1 Allmän beskrivning	9
3.2 Vegetationstyper på Arsläjan	14
3.3 Vegetationstyps- och områdesbeskrivningar	14
4. SÄLLSYNTA ARTER OCH SIGNALARTER	23
4.1 Rödlistade arter på Arsläjan	23
4.2 Signalarter på Arsläjan	23
4.3 Kommentarer för sällsynta eller anmärkningsvärda arter	24
5. ARTLISTOR	27
5.1 Kärleväxter	27
5.2 Mossor	30
5.3 Lavar	32
5.4 Vedsvampar	33
6. ÖVERSIKTLIG INVENTERING AV FÅGELFAUNAN	35
6.1 Syfte	35
6.2 Resultat	35
7. NATURVÄRDESBEDÖMNING	37
8. KÄLLFÖRTECKNING	39

Sammanfattning

Arsläjan är en halvö som sträcker sig norrut från Stora Änklingen på Björkö, tre kilometer nordväst om Simpnäs. Området tillhör Björkö-Arholma församling. Halvön har en areal av ca 24 hektar varav ca 20 hektar utgörs av skogsmark. Arsläjan utgör en sista utpost mot Ålands hav.

Arsläjan utgör ett värdefullt exempel på barrskog i skärgårdsregionen. På denna lilla halvö växer naturskog av många olika typer. Skogen är gammal och i stort sett opåverkad av skogsbruk, exempelvis finns ca 300 år gammal hållmarkstallskog. Förutom barrskog finns här också örtrika blandskogar, sumpblandskog och en liten tallmosse. Större delen av stränderna är karaktäristiskt karga, men precis som i skogen finns även här rikare partier.

Området har tidigare uppmärksammats i den länstäckande urskogsinventeringen som Länsstyrelsen gjorde i början av 80-talet. Denna mycket översiktliga inventering placerade Arsläjan i den lägre bevarandevärdesklassen bland ett fåtal utvalda områden. Halvöns gamla naturskog uppmärksammas också i Länsstyrelsens naturvårdsprogram från 1983.

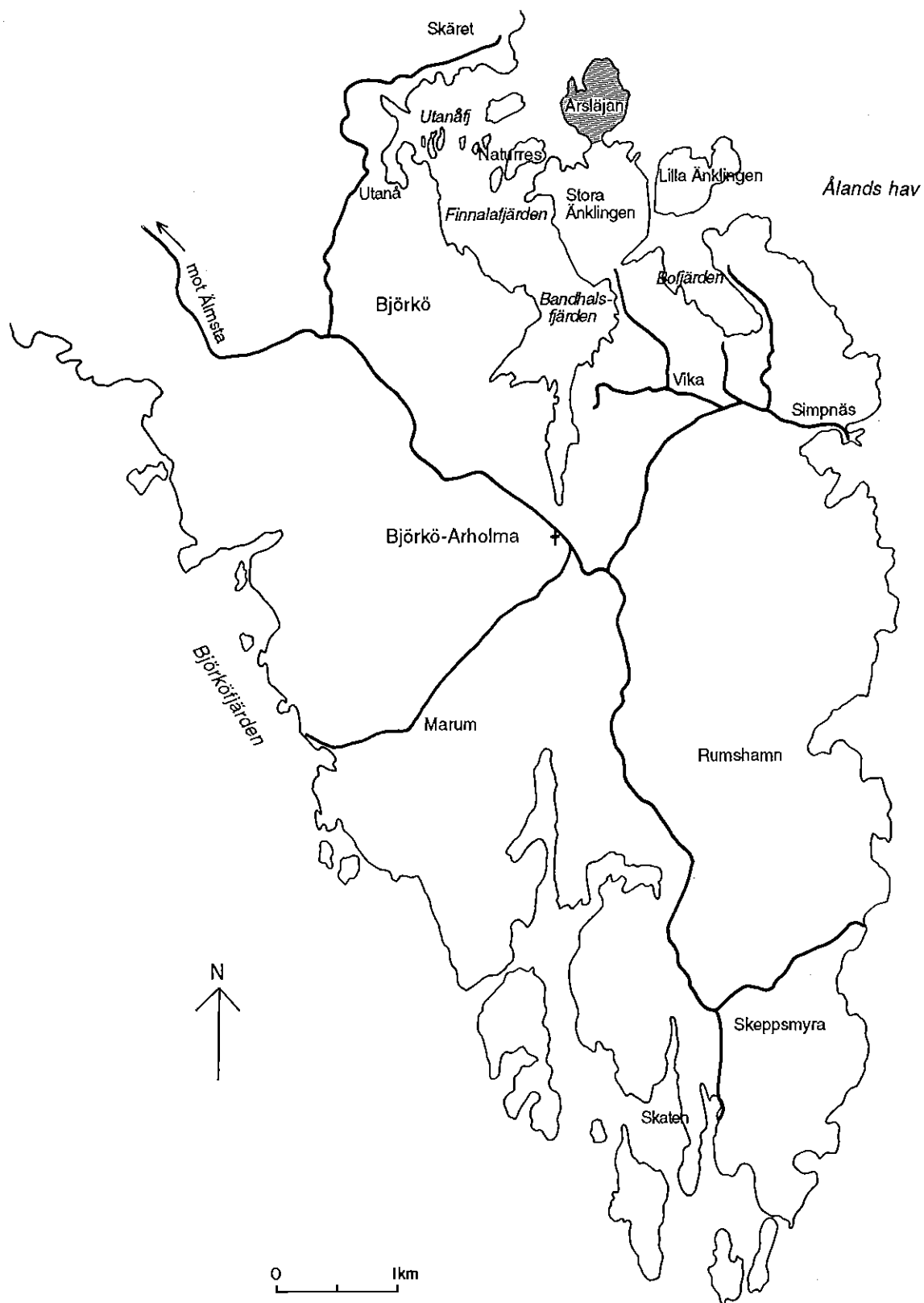
Den detaljerade skogsinventering som redovisas i denna rapport har inriktats på områdets mossor, lavar, vedsvampar och kärlväxter. Vidare har halvöns vegetations typer och skogstillstånd undersökts. En mycket översiktlig inventering av områdets fågelfauna har också genomförts. Utifrån inventeringens resultat har vi gjort en naturvärdesbedömning och åtgärdsförslag för skogen.

Syftet med detta arbete är att det ska utgöra beslutsunderlag för naturvårdsplanering i området.

Under inventeringen påträffades 139 kärlväxtarter, 93 mossarter, 74 lavararter och 19 vedsvampsarter. Av anmärkningsvärda eller sällsynta arter som påträffades kan nämnas vågig sidenmossa, kötticka och granticka. Kattfotslav och orkidéen knärot

är andra exempel på sällsynta arter i Arsläjäns skog. Bland intressantare skogs-fåglar som observerats kan nämnas tjäder och spillkråka. Även spår av en ovanlig fjäril har tidigare hittats i området, nämligen jättetickmal.

Sammanfattningsvis bedömer vi Arsläjan som helhet ha höga naturvärden, främst på grund av detta ganska lilla områdes gamla naturskog med mycket varierad samman-sättning. Denna bedömning gör vi utifrån ett regionalt perspektiv. Vidare diskuteras åtgärder för att säkra naturvärdena, antingen genom områdesskydd eller natur-vårdshänsyn i skogsbruket.

Figur 1. Översiktskarta
Figur: Anita Sandberg

1. Inledning

Föreliggande rapport är ett resultat av ett examensarbete på Biologisk-Geovetenskaplig linje, Stockholms universitet. En motsvarande rapport för skogs- och myrområdet Storanden ingår också i vårt examensarbete. Inventeringarna har utförts på uppdrag av Norrtälje kommun, planeringskontoret. Kontaktperson och tillika handledare från planeringskontorets sida har varit Magnus Bergström. Ansvarig handledare och examinator på Naturgeografiska institutionen, Stockholms universitet har varit Lars-Gunnar Bråvander. Vi vill tacka våra handledare för all hjälp och uppmuntran samt synpunkter vi fått på vårt arbete. Vidare vill vi tacka alla andra som hjälpt oss. Kristoffer Hylander och Henrik Weibull hjälpte oss till exempel med bestämningen av en del mossarter. Leif Nordquist ska ha ett varmt tack för att han lånade ut sin husvagn till oss.

Arsläjan är en halvö som sträcker sig norrut från Stora Änklingen på Björkö, tre kilometer nordväst om Simpnäs. Bakgrunden till denna rapport är att inventeringsområdet Arsläjan uppmärksammades i samband med länsstyrelsens urskogsinventering 1981. Arsläjan beskrivs här som en urskogsliknande, gammal barrskog (Lindberg 1981). I samband med att skogsbruksåtgärder aktualiserades i området under hösten 1993 beslöt Norrtälje kommun att utföra en naturinventering av området.

Tyngdpunkten i detta arbete ligger på en inventering av skogstillståndet, lavar, mossor, vedsvampar och kärlväxter. Vi har i inventeringsarbetet endast beaktat de delar av inventeringsområdet som utgörs av skogsvegetation. Öppna kärr, strandzoner/häallar och klapperstensfält representeras sålunda inte i artlistorna i denna rapport. Dessa områden beskrivs endast kort i områdesbeskrivningen. En naturvärdesbedömning med utgångspunkt från denna inventering presenteras i slutet av rapporten. Denna rapport skall utgöra underlag för ställningstagande rörande skydd av området eller naturvårdshänsyn vid skogsbruksåtgärder. Arbetet ska också kunna fungera som en guide för naturintresserade.

Halvön Arsläjan med sin kustnära barrskog.
Foto taget från norr.
Foto: Roine Karlsson

2. Metodik

2.1 Fältarbete

Fältinventeringarna på Arsläjan genomfördes under sex dagar i juni 1994. Detta var en torr period och särskilt kärlväxtfloran befann sig i ett relativt tidigt stadium. Fler kärlväxtarter skulle säkert ha anträffats vid ett senare inventeringstillfälle.

Vegetationskartering

En översiktlig kartering av vegetationstyperna inom inventeringsområdet genomfördes med hjälp av flygbildstolkning. Vi använde flygfotograferade infraröda färgdiabilder i skala 1:30 000 samt tolkningsinstrumentet Aviopret. Bilderna var från juni 1985. I detta skede avgränsades främst olika vegetationstyper utan klassificering. Dessa avgränsningar samt flygbilderna användes sedan i fält för en noggrannare avgränsning samt klassificering av vegetationstyperna. "Vegetationstyper i Norden" (Nordiska ministerrådet 1984) användes vid klassificeringen av skogsvegetationen. Den allmänna beskrivningen av de förekommande vegetationstyperna grundar sig på "Vegetationstyper i Norden", de specifika områdesbeskrivningarna på fältobservationer. Vegetationstypernas fördelning redovisas i kartform.

Skogstillstånd

En lättbegriplig men också biologiskt relevant beskrivning av skogstillståndet inom varje delområde har eftersträfvats. Då inget skogligt indelningsmaterial som t ex skogsbruksplan har funnits att tillgå, har en allmän beskrivning av skogstillståndet kompletterats med vissa bedömningar av t ex ålder fått göras i fält. Följande egenskaper har antecknats i fält och använts för att beskriva varje delområde:

- Trädslagsblandningen uppskattades i tiondelar av total krontäckning av gran, tall och lövträd.
- Förekomst av busk-, fält- och bottenskikt tillsammans med dominer-

ande arter för de olika skikten registrerades.

- Skogens ålder är en grov uppskattning gjord i fält och utgör ett medelvärde för de vuxna träden i beståndet, om inget annat anges.
- Förekomsten av död ved och urskogselement i olika former (lågor, högstubbar, torrakor etc) har antecknats som "saknas", "sparsam" eller "riklig".

Kärlväxter

En inventering av kärlväxterna genomfördes i Arsläjas skogsbevuxna delar. Detta innebär exempelvis att ren strandvegetation inte har inventerats. Alla i skogsvegetation anträffade kärlväxter har noterats. Dessa redovisas områdesvis i artlistor (kapitel 5). Frekvensuppgifter ges för kärlväxter enligt följande:

1. Enstaka exemplar till sparsamt förekommande.
2. Allmän förekomst utan att dominera.
3. Dominerande där den förekommer.

För arter som endast påträffats i för området avvikande vegetation uppges inte frekvens.

I artlistorna (kap 5) anges även rådande status som signalart (Skogsstyrelsen 1994) samt eventuell "rödlistning" i riket (Databanken för hotade arter & Naturvårdsverket 1991) och regional status (Länsstyrelsen i Stockholms län 1986). Vad de röda listorna och signalarter är förklaras nedan i kapitel 2.3.

Artbestämning har skett med hjälp av "Svensk flora. Fanerogamer och ormbunksväxter" (Krok & Almquist 1984) samt "Den nordiska floran" (Mossberg m fl 1992). Nomenklaturen följer det senare verket.

Mossor och lavar

Moss- och lavfloran inventerade vi på ett likartat sätt som kärlväxterna. Det rör sig här om en mer riktad inventering som delvis koncentrerats till substrat och växtplatser där rödlistade eller på annat sätt anmärkningsvärda arter kan förväntas. Mossfloran har främst inventerats i fuktigare miljöer. Exempel är lågor, beskuggade lodytor av stenar, levande och döda träd. En stor del vanliga arter beaktades emellertid också. Vad exempelvis skorplavar beträffar har dock bara mer lättidentifierade arter identifierats. De mer triviala arterna som tas upp i artlistorna nedan bör alltså snarast ses som exempel på förekommande arter och inte som resultatet av en fullständig inventering. Förekomst och frekvens för mossor och lavar anges på samma sätt som för kärlväxter. För artbestämningen har följande litteratur använts: "Mossor. En fälthandbok" (Hallingbäck & Holmåsen 1985), "Lavar. En fälthandbok" (Moberg & Holmåsen 1982), "Svensk skorplavsflora" (Foucard 1990), "Lavflora. Norske busk- og bladlav" (Krog m fl 1980). Nomenklaturen följer för mossornas del "Checklista över Sveriges mossor" (Hallingbäck m fl 1992). Lavarnas nomenklatur följer "The lichens and lichenicolous fungi of Sweden and Norway" (Santesson 1993).

Vedsvampar

Vedsvampsfloran inventerades noggrant, men med tanke på årstiden och den korta fälttiden får undersökningen ändå betraktas som något översiktlig. Okvantifierad förekomst samt typ av substrat anges. Artbestämning har gjorts med hjälp av "Svampar. En fälthandbok" (Ryman & Holmåsen 1984) samt "Makroskopisk nyckel till svenska tickor" (Olofsson & Toresson 1991). Främst tickor har beaktats. Bara enstaka lättidentifierade arter från andra vedsvampsgrupper är medtagna i artlistan. Nomenklaturen följer "Svenska svampnamn" (Lundqvist & Persson 1987).

Fågelfaunan

Inventeringen av Arsläjans fågelfauna har

gjorts med mycket enkla metoder och kan snarast kallas för en uppskattning. Vi har helt enkelt noterat alla fågelobservationer vi gjort under vegetationsinventeringen (totalt sex dagar). Olika slags observationer har vi rangordnat efter indikationsvärde för häckning:

1. Ströobservationer och spår.
2. Eventuell häckning: sång, varningslåten och upprepade observationer.
3. Konstaterad häckning: bo och ungfåglar.

De fågelarter vi noterat är mer eller mindre knutna till skogsmark, sjöfågel har sålunda uteslutits från inventeringen. Undersökningen gjorde vi utan att försöka kvantifiera några arter. Vi har inte haft några problem med avgränsningar, då dessa blir helt naturliga på en halvö som Arsläjan. På grund av halvöns litenhet har vi heller inte funnit någon anledning att närmare försöka lokalisera fåglarna.

2.2 Artbestämning

Stora delar av växtmaterialet har vi identifierat i fält, särskilt vad beträffar kärlväxter. Till vår hjälp har vi haft handlupp med 10 gångers förstoring. Beträffande mossor och lavar har dock närmare studier inomhus med hjälp av stereolupp och mikroskop varit nödvändiga. Kristoffer Hylander och Henrik Weibull hjälpte oss med några svårbestämda mossarter. Rikard Sundin hjälpte oss artbestämma några lavar.

2.3 Rödlistade arter och signalarter

Vi försöker i denna rapport framhäva sällsynta och anmärkningsvärda arter. Sådana växt- och svamparter redovisas separat i kapitel 4. För fåglar se kapitel 6.2. Speciell hänsyn har tagits till "rödlistade" arter och "signalarter". En förklaring av dessa termer följer nedan.

I kapitel 4.3 kommenterar vi sällsynta och i övrigt anmärkningsvärda arter, obeaktat om de är rödlistade eller signalarter. Till dessa artkommentarer har vi inhämtat uppgifter om utbredning och frekvens från litteratur samt från några intervjuade specialister (se källförteckning).

Rödlistade arter

Med rödlistade arter menas här växt-, svamp- eller fågelarter som är upptagna i en "rödlista". För växter finns en officiell, rikstäckande (Databanken för hotade arter & Naturvårdsverket 1991) och en kompletterande regional rödlista (Länsstyrelsen i Stockholms län 1986). För fåglar gäller en rikstäckande rödlista (Ahlén & Tjernberg 1992). Alla rödlistade arter är mer eller mindre ovanliga och delas in i "hotkategorier" enligt följande:

0. Försvunna:

Arter som försvunnit eller betraktas som försvunna ur landet.

1. Akut hotade:

Arter som riskar att försvinna ur landet i nära framtid om hoten inte undanröjs.

2. Sårbara:

Arter vars överlevnad inte är säkrad på sikt.

3. Sällsynta:

Arter som för närvarande varken är akut hotade eller sårbara men som ändå är i riskzonen på grund av små populationer.

4. Hänsynskrävande:

Arter som inte tillhör kategorierna 1-3 men ändå kräver artvis utformad hänsyn.

6. Obestämd:

Såvitt man vet ej akut hotad, sårbar, sällsynt eller hänsynskrävande art. Statusen är dock oklar på grund av bristande kunskap. Hotkategorin används bara i den regionala rödlistan.

Signalarter

Med signalarter menas i denna rapport de växt- eller svamparter som används inom

Skogsstyrelsens nyckelbiotopsprojekt (Skogsstyrelsen 1994). Signalarterna indikerar värdefulla skogsmiljöer. Dessa arter skall helst kunna identifieras i fält, vidare är de starkt knutna till skogsbiotoper med höga naturvärden och påträffas sällan där naturvärdet är lågt. Förekomst av signalarter indikerar ofta även förekomst av rödlistade arter (Skogsstyrelsen 1994). Dessutom kan ofta en signalart samtidigt vara rödlistad.

Signalarterna klassificeras i olika användbarhetsvärden som dessutom är regionalt differentierade i landet. Användbarhetsvärdena definieras som följande:

3. Mycket högt indikatorvärde, mycket bra signalart.

2. Högt indikatorvärde, bra signalart.

1. Visst indikatorvärde, mindre bra signalart.

Enligt Skogsstyrelsen skall främst "mycket bra signalarter" och "bra signalarter" användas vid inventering. Men även arter i kategori 1 kan användas där de lokalt anses ha ett bra signalvärde.

2.4 Naturvärdesbedömning

Att värdera natur är alltid vanskligt. Vad som är värdefullt och hur de eventuella värdena skall hävdas är svårt att ge ett objektiva svar på. Men då denna rapport skall kunna användas i naturvårdsplaneringen och som underlag till ställningstagande om ett eventuellt områdeskydd, anser vi det vara viktigt att åtminstone försöka. Vi för ett resonemang med utgångspunkt från vad vi funnit under vår inventering. Men vi försöker oss på en helhetsbedömning av Arslåjans naturvärden med utgångspunkt från skyddsläget för liknande områden.

I naturvärdesbedömningen har vi vägt in aspekter på orördhet, representativitet, raritet, artrikedom, mångformighet, storlek, skoglig kontinuitet, värde som forsknings- och studieobjekt samt förutsättning för bibehållande av värden. Ofta är det svårt att

sammanväga dessa faktorer, exempelvis kan en för en region mycket ovanlig naturtyp totalt sakna representativt värde.

Vi har gjort naturvärdesbedömningen med utgångspunkt från ett regionalt perspektiv. Områdesvis har vi vägt samman de olika naturvärdena till ett totalt värde. Bedömningen är gjord i skalan mycket lågt, lågt, måttligt, högt samt mycket högt naturvärde.

Denna områdesvisa naturvärdesbedömning redovisas i kapitel 3.3 under områdesbeskrivningarna. Här finns även en karta över de områdesvisa naturvärdena (figur 3).

Slutligen görs en helhetsbedömning av Arsläjans naturvärden (kapitel 7). Här ger vi även förslag på hur dessa värden kan hävdas.

Arsläjan ligger som en sista utpost mot ett öppet Ålands hav.

Foto: Mattias Jansson

3. Vegetation

3.1 Allmän beskrivning

Arsläjan tillhör Björkö-Arholma församling. Halvön har en areal av ca 24 hektar, varav ca 20 hektar utgörs av skogsmark.

Topografin inom området är relativt omväxlande med höjder med tunt eller inget jordtäck och mellanliggande svackor och vittrade sprickor som till stora delar täcks av morän. Höjdskillnaderna håller sig ändå inom tio meter. Moränen har i samband med landhöjningen successivt svallats, dvs de finaste beståndsdelarna i jordarten har tvättats ur. I söder finns ett parti med ren sand som jordart och centralt i området förekommer torv. Slutligen bör nämnas att några mindre klapperstensfält förekommer inom området.

Berggrunden domineras av gnejser men ett stråk i väster innehåller den näringsrika grönstenen diorit (Svedmark 1884). Detta återspeglar sig tydligt i den rikare vegetationen längst halvöns västra strand.

Arsläjans läge som sista utpost mot Ålands hav präglar dess vegetation starkt. De knotiga, senvuxna tallarna på de vindpinade hållmarkerna i norr vittnar om växternas hårda kamp mot väder och vind. Rundhällarna längst i norr ligger fortfarande nästan lika kala som de gjorde när de en gång för ca tusen år sedan steg ur havet.

På flera platser finns klapperstensfält.
Foto: Mattias Jansson

Ändå finns på denna lilla halvö en häpnadsväckande variationsrik natur. Det jämna kustklimatet gynnar den växtlighet som etablerat sig i skydd av hållarnas tallar. Diorit i berggrunden på Arsläjans västsida ger mineralnäring åt partier med blandskog av örttyp. En svacka mitt på halvön ger utrymme för en vacker sumpblandskog med en liten tallmosse i mitten. På ett par ställen breder karga klapperstensfält ut sig. I övrigt växlar skogen mellan hållmarkstallskog, barrblandskog, granskog och blandskog. De strandnära partierna av blandskog på Arsläjans västsida är mycket artrika och omväxlande vad gäller kärlväxter. Här kunde vi efter en översiktlig inventering räkna 76 kärlväxtarter. Ovan nämnda örtrika blandskogar kontrasterar tillsammans med den sydvästra stranden kraftigt mot Arsläjans i övrigt fattigare vegetation. Som exempel på strandens växtrikedom kan nämnas ängsnycklar, jungfru Marie nycklar och höskallra.

De östra och i synnerhet norra stränderna är jämförelsevis mycket karga. Man kan dock göra intressanta botaniska fynd även här, exempelvis finns den nybeskrivna kustcirkelmossan (*Sanionia orthothecioides*) i skrevor i de norra strandhällarna (Lars Hedenäs, muntligen).

Vid näset mot Stora Änklingen utgörs jordmånen av sand. Här tar en gles, betespräglad tallskog vid. På grund av denna skogs kulturprägel och att den skiljer sig så från Arsläjans övriga vegetation har vi dragit gränsen för inventeringsområdet norr om den. På näsets västsida med frodigare vegetation och större lövinslag finns örter som storrams, rödblära och blodnäva.

Sandstranden vid näset och Arsläjans karga, sydöstra strand med slipade hällar och klappersten.

Foto: Per Larsson

På Stora Änklingen, söder om näset, togs ett hygge på 2 hektar upp för 10-15 år sedan. Här växer nu en ung barrskog upp. Mycket av Stora Änklingens övriga mark avverkades vid ungefär samma tid. På Stora Änklingens nordöstra sida ligger ett gammalt granitbrott. Här bröts gatsten av Stockholms stad mellan 1907 och 1923 (Bertil Karlsson, muntligen). Det finns även ett par gamla kvartsbrott i området.

En bit in i detta sekel höll man troligen bete på Arsläjan. I skogen syns gamla spår av bete och enligt Bertil Karlsson (muntligen) användes öarna i omgivningen förr som betesmark. Skogen har inte brunnit under överskådlig tid. I övrigt syns mycket lite spår av skogsbruksåtgärder, eller annan mänsklig påverkan i Arsläjäns skog.

I Länsstyrelsens urskogsinventering (1981) betonas den mycket vackra strandskogen på Arsläjäns norra del och det orörda intryck halvöns inre delar ger.

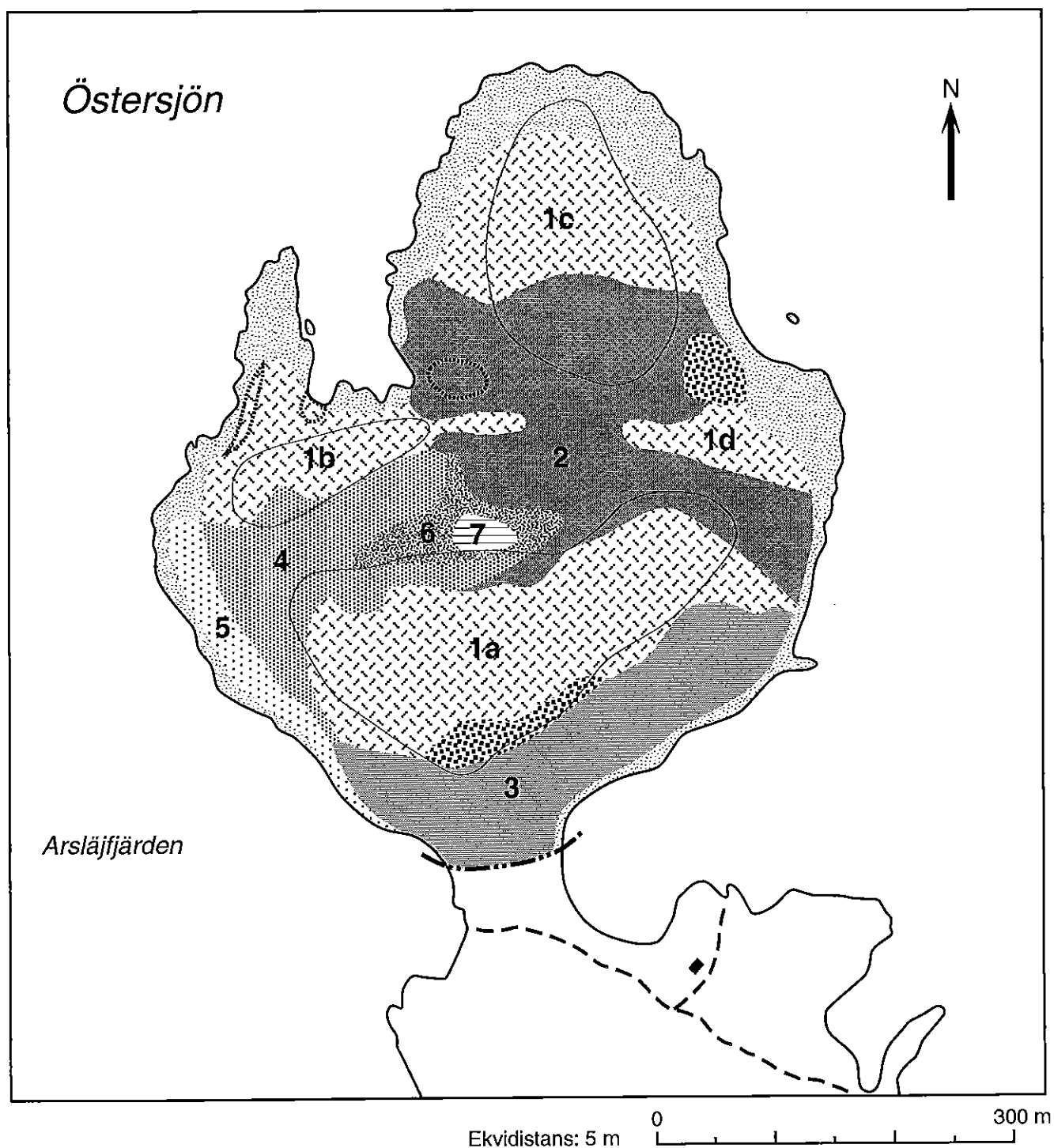
Under denna inventering påträffades 139 kärlväxtarter, 93 mossarter, 74 lavarter och 19 vedsvampsarter.

Vy från Stora Änklingen mot Arsläjäns frodiga västsida.

Foto: Mattias Jansson

Vegetationstyper på Arsläjan

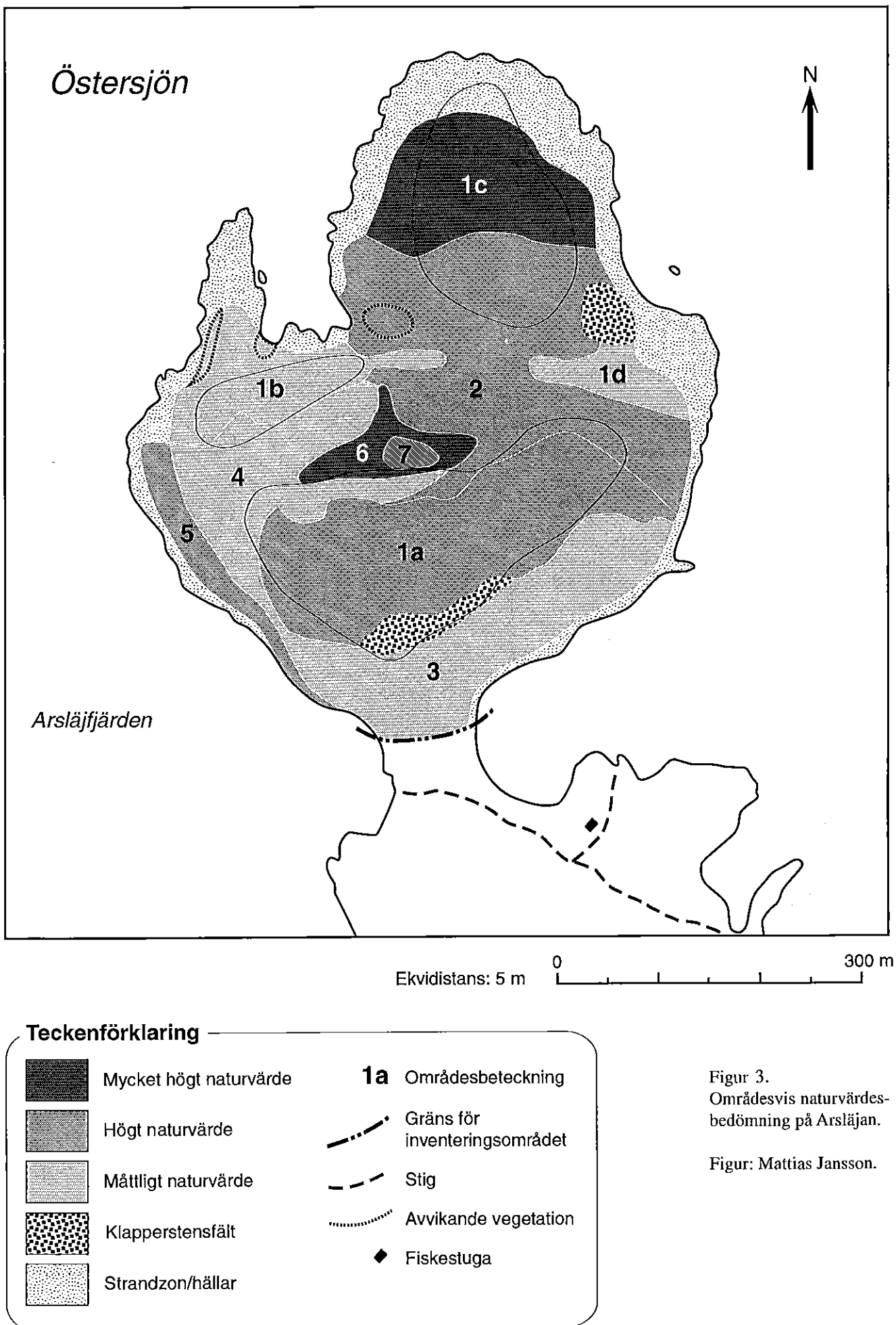
Teckenförklaring

	Tallskog av lav-typ, hållmarksvariant (område 1a – d)		Tallmosse av skvattram-typ (område 7)
	Granskog av blåbärs-ris-typ (område 2)		Klapperstensfält
	Barrblandskog av blåbärs-ris-typ (område 3)		Strandzon/hällar
	Blandskog av ris-gräs-typ (område 4)		Gräns för inventeringsområdet
	Blandskog av ört-typ (område 5)		Stig
	Sumpblandskog av ört-typ (område 6)		Avvikande vegetation
			Jaktstuga

Figur 2.
Vegetationstyper
på Arsläjan samt
områdesindelning.

Figur: Mattias Jansson.

Naturvärden på Arsläjan

Figur 3.
Områdesvis naturvärdes-
bedömning på Arsläjan.

Figur: Mattias Jansson.

3.2 Vegetationstyper på Arsläjän

Följande uppställning redovisar Arsläjäns olika vegetationsområden och deras vegetationstyper. Endast skogsvegetation tas upp här. Siffror inom parentes anger vegetationstypens beteckning enligt Nordiska Ministerrådets vegetationsindelning.

Omr Vegetationstyp

- 1a-d Tallskog av lav-typ, hållmarksvariant (2.1.1.1a)
- 2 Granskog av blåbärsris-typ (2.1.2.1)
- 3 Barrblandskog av blåbärsris-typ (2.1.3.3)
- 4 Blandskog av ris-gräs-typ (2.3.1.2)
- 5 Blandskog av ört-typ (2.3.1.3)
- 6 Sumpblandskog av ört-typ (2.3.1.4)
- 7 Tallmosse av skvattram-typ (3.1.2.1)

3.3 Vegetationstyps- och områdesbeskrivningar

Nedan beskrivs Arsläjäns olika vegetationsområden. Dessutom redogörs för Nordiska Ministerrådets generella karaktärisering av vegetationstyperna som dessa områden representerar.

Ett sammantaget naturvärde för de enskilda områdena bedöms i en skala från mycket lågt till mycket högt.

1 - TALLSKOG AV LAV-TYP, HÄLLMARKSVARIANT (2.1.1.1a)

En lågproduktiv skogstyp som förekommer på hållmarker (urberg) med tunt eller inget jordtäck. Här finns en gles och lågvuxen tallskog. Inslag av ek och rönn förekommer. I svackor och sprickor växer björk och ibland gran. Buskskiktet består ofta av enstaka enar, i fuktigare svackor kan odon finnas. Det sparsamma fältskiktet

domineras av ris som ljung och lingon. Bottenskiktet domineras av renlavar och uttorkningstålga mossor, t ex hållkvastmossa. I fuktsamlade svackor finns sumpvegetation och mossor som stor björnmossa och tallvitmossa.

Område 1a

4,0 ha.

Skogen utgörs här till största delen av en gles, ganska luckig och senvuxen hållmarkstallskog. Tallarna är låga och klena men raka. Större partier av hållarna är kala så när som på en del skorplavar. Bitvis breder stora kuddar av tallvitmossa ut sig. I dessa fuktigare, mosseliknande partier domineras fältskiktet av ris som skvattram och ljung, men även kråkbär, odon, lingon och blåbär finns rikligt här. En del björk (främst glasbjörk) växer tillsammans med enstaka granar i låglänta och fuktigare områden. I övrigt domineras trädskiktet av tall på hållarna. Bottenskiktet domineras generellt av skorplavar, renlavar, bägarlavar och en del raggmossor. I fältskiktet växer ljung och sparsamt med kruståtel. Det klena utvecklade buskskiktet utgörs mest av glasbjörk.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 90% tall och 10% björk och gran.

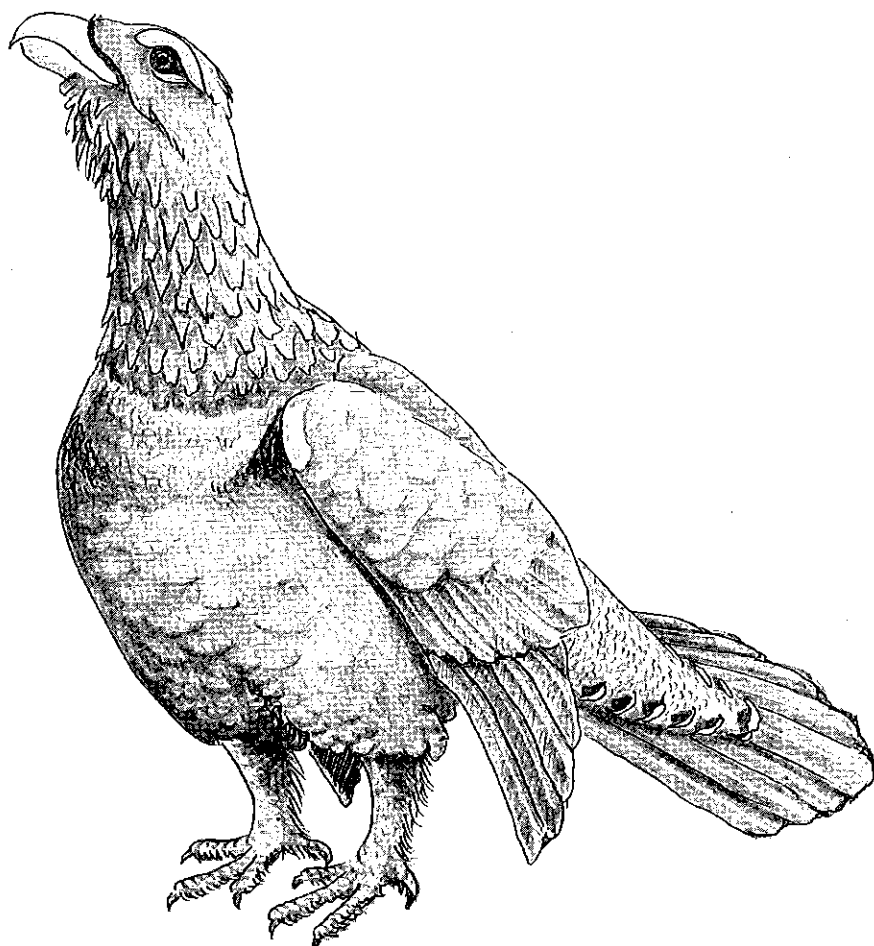
Ålder: ca 90 år.

Måttligt med död ved i form av lågor och torrakor. Inga spår av skogliga åtgärder i senare tid.

Naturvärde

Förekomst av nästlav, grynig blåslav och korallav. På hållarna fanns rikligt av tjäder-spillning.

Högt naturvärde.

Tjädern är ingen ovanlighet på Arsläjan.
Teckning: Mattias Jansson

Område 1b

1,6 ha.

Området består av mindre hällmarker och två små, strandnära partier med blandskog av ört-typ. Topografin är bruten och hällarna är exponerade från norr. Bitvis är tallarna mycket krumma och vindpinade, om än inte lika mycket som i område 1c. Norrut får hällarna en allt mer krypande vegetation och här kommer också rena strandarter in. Hällarnas bottenskikt består mest av skorp-, bägar- och renlavar. Ris som ljung, lingon och kråkbär samt krus-tåtel bildar ett svagt fältskikt. I det glesa

buskskiktet växer en, rönn och vårtbjörk. Klibbal står i svackor ned mot stränderna. Några högt liggande hällkar finns med bl a igelknopp, vattenklöver, dystarr och rostvitmossa. I fuktigare sänkor och sprickor växer mossor som tall- och granvitmossa, skvatram, odon och tuvull. De två strandnära blandskogspartierna hyser en rik kärlväxtflora och får troligen mineralnäring från diorit i berggrunden. Här finns exempelvis liljekonvalj, hönsbär, ängsviol, skogsbräken, hägg, olvon samt finnoxel.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 90% tall och 10% lövträd och gran.

Ålder: ca 100 år.

Måttligt med död ved i form av lågor och torrakor. Inga spår av skogliga åtgärder i senare tid.

Naturvärde

Förekomst av grymig blåslav.

Måttligt naturvärde.

Område 1c

2,2 ha.

Den här delen av halvön är hårdast utsatt för väder och vind. Skogens tallar är mycket krokiga, låga och senvuxna och kryper mer och mer ju längre norrut de står. Längst i norr går de rena strandhällarna högt upp på ön. Här finns några större hällkar. Lite längre inåt skogen finns små fattigkärr, sumphål och fuktdrag i svackor och sprickor. Till kärrrens vegetation hör exempelvis vass, pors, hjortron, rundsileshår samt ett flertal brun- och vitmossor. Kärrvegetationen har inte undersökts närmare. I fuktiga svackor domineras bottenskiktet av tallvitmossa och andra mossor. Fältskiktet utgörs här främst av ris; odon, blåbär, kråkbär och ljung. I dessa svackor växer också klena små granar och vårtbjörk. Hällarna är karakteristiskt bevuxna med skorplavar, renlavar, bägarlavar och torktåliga mossor. I fältskiktet växer mest krustätel.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 80% tall, 10% gran och 10% vårtbjörk.

Ålder: Upp till 300 år (Lindberg 1981).

Måttligt till rikligt med död ved i form av lågor och torrakor. Inga spår av skogliga åtgärder i senare tid.

Naturvärde

Området utgör Arsläjans mest säregna och kustpräglade hällmark. Skogen har en avsevärd ålder och obruten kontinuitet. Områdets variationsrikedom i form av inslag av fattigkärr och andra fuktigare partier gör det intressant. Av intresse är även vegetationens tydliga succession från de kala hällarna i norr till den gamla urskogslika tallskogen i söder. Området har förutsättningar att hysa en rik fauna av vedlevande insekter.

Förekomst av vågig sidenmossa, grymig blåslav och nästlav.

Mycket högt naturvärde.

Gaminal hällmarkstallskog på Arsläjans norra spets.

Foto: Mattias Jansson

Område 1d 0,6 ha.

På denna hållmark växer en mycket gles tallskog, på gränsen till vad man kan kalla för skog (skog har mer än 30 % krontäckning). Glesast blir hållarna mot öster, där de övergår till rena klipphällar och strand. Norr om området breder ett klapperstensfält ut sig. Tallarna är senvuxna i hela området och mycket knotiga i öst. Hållarnas bottenskikt består mest av skorplavar, renlavar, bägarlavar och torktåliga raggmossor. I fältskiktet växer mest kruståtel, ljung och lingon. Buskskiktet domineras av glasbjörkar och mindre tallar. I sänkor växer tallvitmossa, tuvull, ljung, kråkbär och odon. Längst i öst finns en större, frodig sänka med mycket kråkbär, smågranar, viden, björk och tall.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 80% tall, 10% gran och 10% lövträd.

Ålder: ca 110 år.

Sparsamt med död ved i form av lågor, måttligt med torrakor. Inga spår av skogliga åtgärder i senare tid.

Naturvärde

Måttligt naturvärde.

2 - GRANSKOG AV BLÅBÄRSRIS-TYP (2.1.2.1)

Detta är vår vanligaste skogstyp. Den förekommer på frisk till fuktig moränmark. Skogstypen är produktiv. Jordmånen varierar från podsol till sur brunjord. Trädskiktet domineras vanligen av gran, men även tall kan vara dominerande. Ofta finns inslag av björk, rönn och ek. Det sparsamma buskskiktet består mest av unga granar och björkar. Fält- och bottenskikten domineras av ris, mossor och enstaka örter. I gläntor finns större lövinslag och mer gräs i fältskiktet.

Område 2 4,9 ha.

Denna blåbärsgranskog är mycket heterogen. Den är påtagligt olikåldrig och har inslag av flera andra vegetationstyper. Bottenskiktet består mest av mossor som hus- och väggmossa. I fältskiktet växer lingon, blåbär och gräs som kruståtel och vårbrodd. Buskskiktet domineras av unga granar.

Den mest utpräglade granskogen finns i den norra delen av området. Här står också en del grova, gamla tallar spridda. Tallarna är ca 150-200 år gamla och de äldsta granarna ca 120 år. Marken har troligen betats kraftigt fram till för ungefär hundra år sedan.

Södra delen av området är luckigare och har ett större inslag av lövträd, främst björk, men även klibbal, rönn och sälg. I sydväst övergår växtligheten mot sumpblandskog.

Längre norrut, i västra delen av området finns en fuktigare sänka med rikare vegetation. Här är fältskiktet mycket varierat med arter som ormbär, kabbleka, blåsippa, strätta, strandlysing, gullviva och lundbräken. I buskskiktet märks rosbuskar, olvon, måbär och berberis. Här dominerar också lövträdsinslaget över granen. Denna vegetation får troligen mineralnäring från dioritstråk i berggrunden. I resten av området finns ytterligare några mindre partier med liknande vegetation.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 60% gran, 20% tall och 20% lövträd.

Ålder: Upp till 120 år för gran och 200 år för tall.

Rikligt med torrakor, lågor och rotvältor. God kontinuitet på död ved. Inga spår av skogsbruk i senare tid, dock en och annan mycket gammal avverkningsstubbe. Skogen är bitvis tydligt präglad av tidigare bete.

Naturvärde

En varierande och olikåldrig naturskog med god tillgång på död ved och rik moss- och vedsvampsflora. Bitvis har området mycket höga naturvärden, särskilt i den sydvästra delen.

Här fann vi 12 av 19 vedsvampsarter på Arsläjan, bl a kötticka och granticka. Här finns även knärot, ormbär, vågig sidenmossa, skogstimmia, krusig ulota, nästlav och gammelgranlav.

Högt naturvärde.

Skogen är präglad av äldre skogsbete. Förekomsten av spärrgreniga granar med täta grenvarv tyder på detta.

Foto: Per Larsson

3 - BARRBLANDSKOG AV BLÅBÄRS-RIS-TYP (2.1.3.3)

Förekommer på frisk till fuktig moränmark. Jordmånen varierar från podsol till brunjord. Marken är produktiv. Trädskiktet består av ungefär lika delar gran och tall samt ett visst inslag av lövträd som björk och rönn. Buskskiktet består av unga barr- och lövträd. Fält- och bottenskikten domineras av ris (framför allt blåbär), mossor och enstaka örter. I gläntor är lövträdsinslaget större och där domineras fältskiktet av olika gräs.

Område 3

2,8 ha.

En ganska fattig och enahanda barrblandskog. Den är dock tydligt olikåldrig och har även i övrigt naturskogsprägel. Skogen är något gles, men har en jämn krontäckning. Tall och gran finns här i ungefär lika andelar. I södra och västra delarna av området är emellertid tallen vanligare. Skogen har ett måttligt inslag av lövträd som vårthbjörk och asp. Bottenskiktet består av anspråkslösa mossor som husmossa, väggmossa och kvastmossor. Fältskiktet är karaktäristiskt fattigt, det domineras av lingon, blåbär och kruståtel samt har sparsamma inslag av lågörter, exempelvis linnéa. I buskskiktet växer enstaka små björkar, rönnar och enar. Här och var ligger stora döda enar som har vuxit upp när marken hölls öppnare av bete.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 40% gran, 40% tall och 20% lövträd.

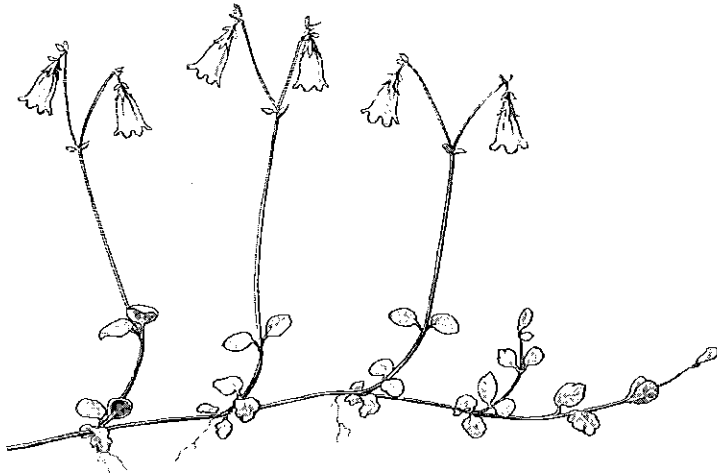
Ålder: ca 100 år.

Måttligt med lågor. Enstaka hålträd. Brist på äldre död ved. Något mer död ved i östra delen av området. Någon plockhuggning har gjorts i senare tid. Skogen har troligen betats åtminstone fram till sekelskiftet.

Naturvärde

Skogen är en medioker, närings- och artfattig barrblandskog med vissa spår av plockhuggning och äldre bete.

Måttligt naturvärde.

Linnea växer i den fattiga barrblandskogen.
Teckning: Mattias Jansson

4 - BLANDSKOG AV RIS-GRÄS-TYP (2.3.1.2)

Skogstypen är produktiv. Jordmånen är näringsfattig till måttligt näringsrik podsol. I trädsiktet konkurrerar björk med gran och tall. Busksiktet är sparsamt utvecklat. I fält- och bottensiktet finns ris, gräs samt mossor och enstaka örter.

Område 4
2,0 ha.

Denna blandskog innehåller en stor andel gran. Bitvis består vegetationen nästan av ren granskog. Större delen av området har dock ett stort lövinslag. Ett flertal lövträdsarter finns väl representerade, bl a finns här ett parti med grova aspar. Det vanligaste lövträdet är vårtbjörk och den dominerar i västra delen av området. Österut, mot sumpblandskogen, blir marken fuktigare och mossfloran rikare. Skogen är olikåldrig och variationsrik med övergångar mot fyra angränsande vegetationstyper. Bottensiktet domineras av mossor, t ex

väggmossa, husmossa och kvastmossa. I fältsiktet växer lingon, blåbär, gräs och lågorter. Busksiktet utgörs till stor del av enar.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 50% gran, 40% lövträd och 10% tall.

Ålder: Upp till 110 år (olikåldrig).

Måttligt till rikligt med lågor, främst av barrträd.

Naturvärde

Skogen är olikåldrig och variationsrik med övergångar mot fyra angränsande vegetationstyper.

Förekomst av krusig ulota och gammelgranlav.

Måttligt naturvärde.

5 - BLANDSKOG AV ÖRT-TYP (2.3.1.3)

Skogstypen förekommer i sluttningar och låglänta områden samt i blockrika rasmarker. Jordmånen är vanligtvis brunjord, men kan gå mot podsol. Produktionen är hög. I trädsiktet dominerar björk, asp och klipbal tillsammans med gran och tall. Busksiktet, som ofta är välutvecklat, domineras av unga lövträd och granar, men även måbär och olvon förekommer. Gräs och örter dominerar fältsiktet. I bottensiktet finns enstaka mossor.

Område 5
0,7 ha.

I det här området är växtligheten bitvis mycket frodig och artrik. Tillsammans med liknande partier i område 1b och 2 kontrasterar detta område kraftigt mot Arslåjans övriga skogstyper. Denna rika vegetation får troligen mineralnäring från diorit eller diabasstråk i berggrunden. I syd smalnar området av och övergår mot barrblandskog och strandvegetation. Här är skogen ganska tät, med ett stort inslag av tall.

En del barrträd är mycket grova. Omkretsen hos en spärrgrenig gran med täta grenvarv uppmättes i brösthöjd till 190 cm. Förekomsten av sådana här träd, tillsammans med ett stort inslag av en, tyder på att marken hållits öppen genom bete för länge sedan.

I området domineras trädsiktet av björk, gran och tall samt ask och klipbal närmare stranden. I övrigt finns här en blandning av många olika trädslag, t ex getapel, rönn, hägg och finnoxel. I det ännu artrikare busksiktet är en, måbär och berberis särskilt vanliga. Här finns också inslag av olvon, rosbuskar, hallon, svarta vinbär och krusbär. Det mycket rika fåltsiktet har i vissa delar ett stort inslag av högrörter som strätta, älggräs, brännässla, strandlysing, ängssyra, rödblåra och ormbär. Dominerande är annars vitsippa, liljekonvalj, ängskovall, bergslok och hässlebrodd. I bottensiktet växer främst kranshakmossa, kammossa, väggmossa, husmossa och skogspraktmossa.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 60% lövträd, 20% gran och 20% tall.

Ålder: Upp till 100 år.

Sparsamt med död ved. Inga spår av skogliga åtgärder i senare tid. Skogen har troligen betats åtminstone fram till sekelskiftet.

Naturvärde

Miljön är väldigt artrik, främst vad gäller kärlväxter. Området är också lummigt och estetiskt tilltalande med ett visst rekreativvärde. Arsläjäns enda antydan till stig går här.

Förekomst av ormbär.

Högt naturvärde.

6 - SUMPBLANDSKOG AV ÖRT-TYP (2.3.1.4)

Denna produktiva vegetationstyp förekommer i terrängsvackor med högt grund-

vattenstånd. Jordmånen är näringsrik kärrtorv. I trädsiktet domineras björk och/eller klipbal i konkurrens med gran och tall. Busksiktet är ofta välutvecklat och består framför allt av unga lövträd. Fåltskiktet domineras av högvuxna örter och ormbunkar samt olika starr- och fräkenarter. I bottensiktet finns rikligt med mossor.

Område 6

0,6 ha.

Denna vackra sumpblandskog ligger skyddad i en svacka i mitten av halvön. Den övergår i väster mot blandskog av risgräs-typ och i öster mot granskog. Skogen omgärdar en liten tallmosse. I norr finns ett vattenutflöde. De dominerande trädslagen är klipbal, björk och gran. I öster är björken vanligast och i väster klipbalen. Det är gott om vegetationsfria ytor. Fålt- och bottensiktet finns mest kring trädens socklar i utkanten av området och i övriga friskare delar. Bottensiktet består av fuktälskande mossor som palmossa, skuggstjärnmossa, stor björnmossa, källpraktmossa och vitmossor. I västra delen av området är vitmossorna vanligare. I det glesa fåltsiktet återfinns bl a bunke- och blåsstarr, majbräken, grenrör, skogsfräken samt strandlysing. Unga granar domineras busksiktet.

Sumpblandskogen i område 6 har en rik mossflora.

Foto: Mattias Jansson

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 70% lövträd (klibbal och björk) och 30% gran.

Ålder: Upp till 100 år.

Rikligt med död ved i alla nedbrytningsstadier, både torrakor och lågor, mest lövved. Skogen är något luckig. Inga spår av skogliga åtgärder. Områdets hydrologi är intakt.

Naturvärde

Lokalklimatets konstanta och höga luftfuktighet gynnar många mossor och lavar. Exempelvis växer gammelgranlav här inte bara på gran, utan även på al och björk. Förutom moss- och lavfloran torde även molluskfaunan vara rik.

Förekomst av korallrot, skogsnycklar, kärrbräken, klippfrullania, rörsvepemossa, källpraktmossa, skogshakmossa, kattfotslav och gammelgranlav.

Mycket högt naturvärde.

Orkidén korallrot växer i sumpskogen i område 6.

Foto: Mattias Jansson

7 - TALLMOSSE AV SKVATTRAM-TYP (3.1.2.1)

Myrtypen bildar ofta kantskog till koncentriskt välvda mossar. Den förekommer också i anslutning till excentriskt uppbyggda mossar samt *Sphagnum fuscum*-mossar. Grundvattenytan ligger relativt lågt, vilket gör myrtypen torr. Jordmånen som bildas av denna lågproduktiva myrtyp är mossetorv. Trädskiktet domineras av tall. I fältskiktet dominerar skvattram, ljung och kråkbär. Bottenskiktet domineras av vitmossor, lavar förekommer sparsamt.

Område 7

0,1 ha

Innesluten av sumpblandskog ligger denna lilla tallmosse mitt på Arsläjan. Bottenskiktet består mest av vitmossor, t ex sumpvitmossa och tallvitmossa. Fältskiktet domineras av ris som skvattram, blåbär, lingon och pors samt av tuvull. I buskskiktet i kanten växer klibbal, glasbjörk och viden. Träden utgörs nästan uteslutande av ganska kläna, senvuxna tallar, men här och var står en och annan större klibbal och glasbjörk.

Östra delen av området är öppet och sankare och torde snarast klassas som kärr. Här saknas förutom tall också det mesta av riset.

Skogstillstånd

Trädslagsblandning: 90% tall och 10% lövträd.

Ålder: ca 160 år (Lindberg 1981).

Sparsamt med död ved. Inga spår av skogliga åtgärder. Områdets hydrologi är intakt.

Naturvärde

Denna lilla tallmosse har ett högt värde genom att den är intakt och tillför halvön en vegetationstyp som starkt skiljer sig från de övriga som finns här. Förekomst av kattfotslav och grynig blåslav.

Högt naturvärde.

Den lilla mossen med 160-årig tallskog övergår
i öster mot öppet kärr.
Foto: Mattias Jansson

4. Sällsynta arter och signalarter

4.1 Rödlistade arter på Arsläjan

Inga nationellt rödlistade växtarter påträffades under inventeringen. Däremot anträffade Stefan Eklund från Skogsvårdsstyrelsen, vid ett kortare besök i november 1993, spår av fjärilsarten jättetickmal (*Scardia polypori*). Denna art är klassad i hotkategori 4, hänsynskrävande. Jättetickmal har en särpräglad biologi då larven utvecklas i tickor och murket trä. Särskilt grova döda stammar av björk som är angripna av fnösktickor föredras. Arten finns på ett fåtal lokaler från Skåne till Härjedalen och Hälsingland. Det främsta hotet mot arten är avverkning av urskogsartade bestånd med döda lövträdsstammar (Skogsstyrelsen 1986). Följande arter som är regionalt hotklassade (Länsstyrelsen i Stockholms län 1986) anträffades:

Art	Hotkategori	Område
Knärot (<i>Goodyera repens</i>)	h4	2
Mattlummer (<i>Lycopodium clavatum</i>)	h6	7

4.2 Signalarter på Arsläjan

Följande signalarter påträffades under inventeringen:

Kärlväxter

Art	Användbarhetsvärde	Område
Korallrot (<i>Corallorhiza trifida</i>)	2	6
Skogsnycklar (<i>Dactylorhiza maculata</i> ssp <i>fuchsii</i>)	1	6
Knärot (<i>Goodyera repens</i>)	2	2
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)	1	2, 5
Ormbär (<i>Paris quadrifolia</i>)	1	5
Kärrbräken (<i>Thelypteris palustris</i>)	3	6

Mossor

Art	Användbarhetsvärde	Område
Klippfrullania (<i>Frullania tamarisci</i>)	2	6
Stubbspretmossa (<i>Herzogiella seligeri</i>)	1	1b, 1c, 2, 3, 4, 5, 6
Rörsvepemossa (<i>Jungermannia leiantha</i>)	2	6
Vågig sidenmossa (<i>Plagiothecium undulatum</i>)	2	1c, 2
Källpraktmossa (<i>Pseudobryum cinclidiodes</i>)	2	6
Skogshakmossa (<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>)	2	6
Skogstimmia (<i>Timmia austriaca</i>)	2	2
Krusig ulota (<i>Ulota crispa</i>)	1	2, 4

Lavar

Art	Användbarhetsvärde	Område
Kattfotslav (<i>Arthonia leucopellaea</i>)	3	6, 7
Nästlav (<i>Bryoria furcellata</i>)	2	1a, 1c, 2
Grynig blåslav (<i>Hypogymnia farinacea</i>)	1	1a, 1b, 1c, 7
Gammelgranlav (<i>Lecanactis abietina</i>)	1	2, 4, 6
Koralllav (<i>Sphaerophorus globosus</i>)	3	1a
Vedsvampar		
Art	Användbarhetsvärde	Område
Kötticka (<i>Leptoporus mollis</i>)	2	2
Granticka (<i>Phellinus chrysoloma</i>)	2	2

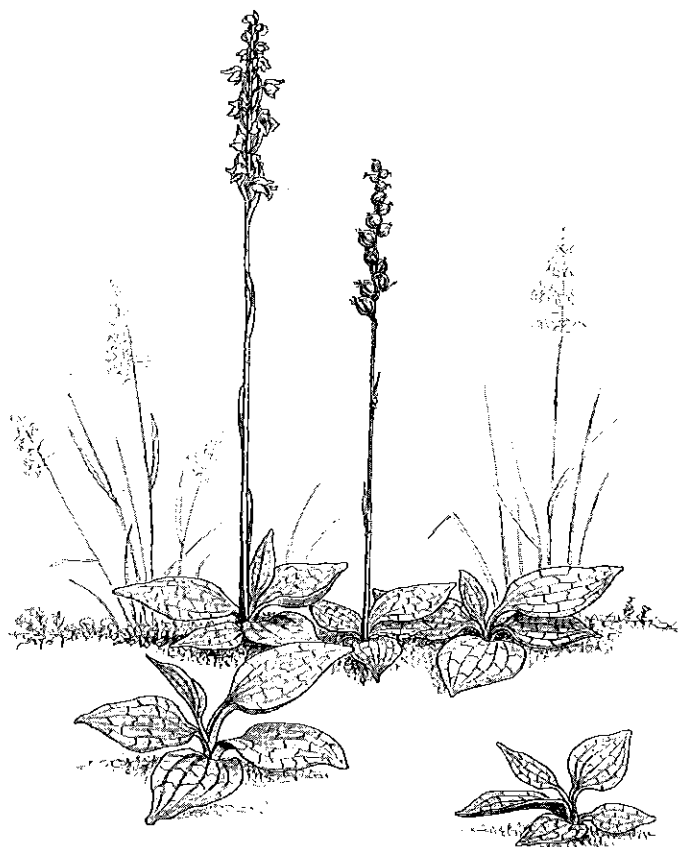
4.3 Kommentarer för sällsynta eller anmärkningsvärda arter

Kärlväxter

Knärot

(*Goodyera repens*)

Orkidéen knärot förekommer med tämligen hög men oregelbunden frekvens från Västergötland och Östergötland och norrut i landet. I övrigt är den sällsynt i landet. Arten växer enbart i äldre, blockrika barrskogar med välutbildat råhumustäcke, såväl i tall- som granskogar av frisk ristyp.

Knärot

Teckning: Mattias Jansson

Kärrbräken

(*Thelypteris palustris*)

Kärrbräken förekommer ganska vanligt till sällsynt upp till Norrlandsgränsen. Växtplatsen är halvskuggig, fuktig och näringsrik mark, exempelvis sank stränder, gölkanter och alkärr.

Mossor

Vågig sidenmossa

(*Plagiothecium undulatum*)

En mossart som främst förekommer i de nederbördsrika sydvästra delarna av landet. Vågig sidenmossa förekommer även sällsynt i övriga delar av södra och mellersta Sverige och då främst i fuktiga och skuggiga skogar.

Sju lokaler är kända i Norrtälje kommun, många av dessa i skärgården (Mossornas vänner i Stockholm 1991).

Källpraktmossa

(*Pseudobryum cinclidioides*)

En art med nordlig tyngdpunkt i utbredningen. Betraktas som mindre allmän utanför Norrland. Källpraktmossa växer främst i olika typer av skogskärr och sumpskogar och anses vara en bra indikator på artrika sumpskogsmiljöer.

Skogshakmossa

(*Rhytidiadelphus subpinnatus*)

Tämligen sällsynt art i Stockholmstrakten. Förekommer i olika typer av blöta och ofta artrika skogsmiljöer. Särskilt sumpiga alkärr i granskogar föredras av denna art med nordlig utbredning.

Sumpspärrmossa

(*Campylium protensum*)

Sumpspärrmossan föredrar kalkpåverkade sumpskogar som ofta är artrika. Mossan indikerar skyddsvärd våtmark (Hedenäs & Löfroth 1992).

Lavar

Kattfotslav

(*Arthonia leucopellaea*)

Skorplav med sällsynt förekomst främst i äldre granskogar ofta av sumpskogskarakter. Arten förekommer från Skåne upp till Hälsingland. Endast ett fåtal fynd är uppgivna för länets mellersta och södra delar (Aronsson m fl 1992).

Gammelgranlav
(*Lecanactis abietina*)

Vit till violettaktig skorplav som kan täcka stora ytor av granar i barrskogar av hög ålder. Gammelgranlaven har en sparsam förekomst från Skåne till Jämtland.

Korallav
(*Sphaerophorus globosus*)

En korallik busklav som finns på fuktiga och skuggade klippor över hela landet. Korallav förekommer sparsamt i landets södra delar och med tilltagande frekvens norrut.

Skägglav
(*Usnea filipendula*)

Skägglav förekom tidigare allmänt på träd i hela landet. Förändringar i skogsbruket och luftföroreningar har dock kraftigt decimerat denna art i Syd- och Mellansverige.

Vedsvampar

Kötticka
(*Leptoporus mollis*)

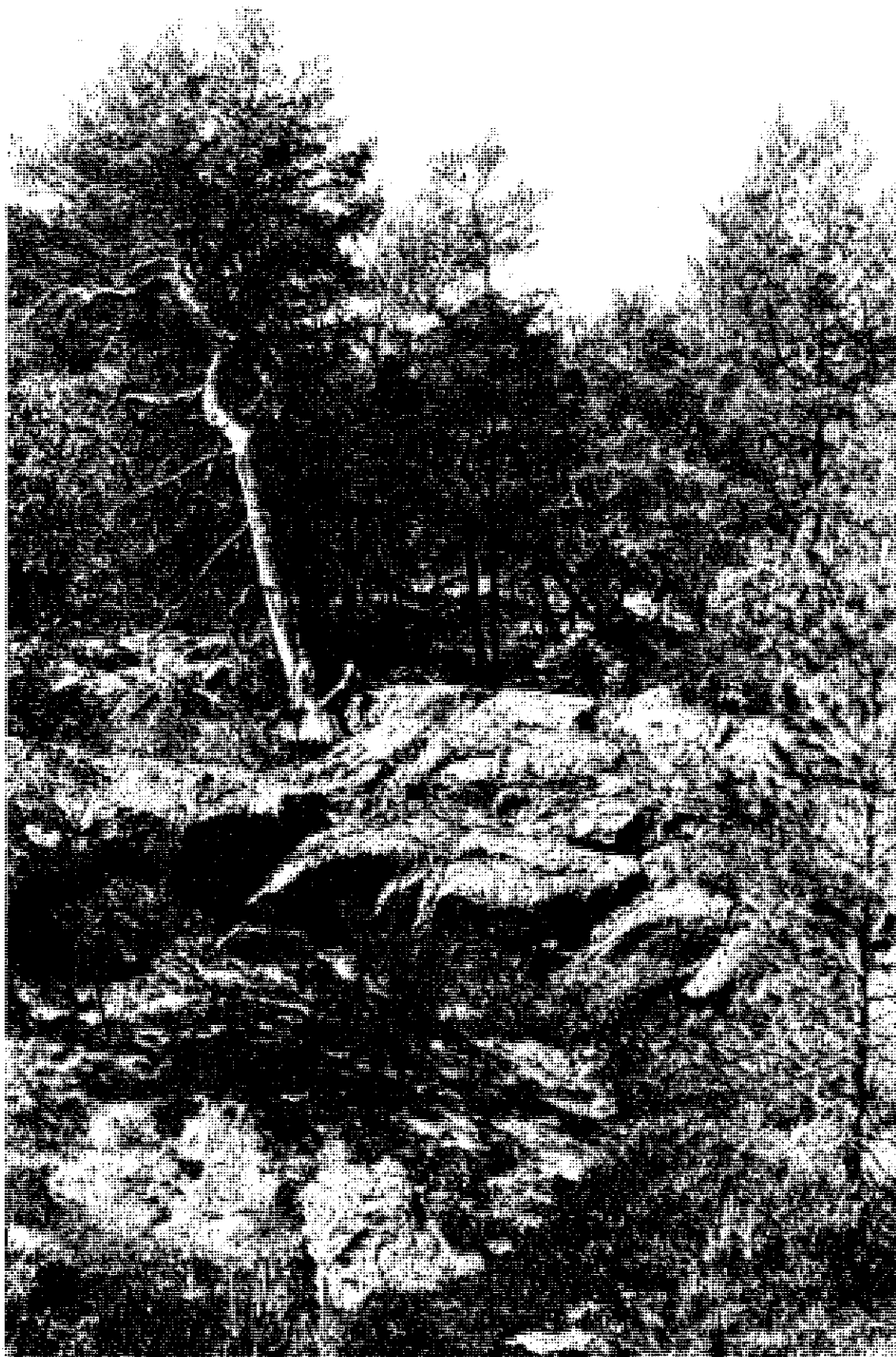
Vedsvamp som hittas på lågor och stubbar av gran och ibland även tall. Tickan förekommer mindre allmänt i Norrland och sällsynt söderut till Småland. Köttickan är mindre allmänt förekommande i Norrtälje kommun (Stighäll, K. muntligen).

Granticka
(*Phellinus chrysoloma*)

Granticka påträffas på döda och döende stammar av gran, sällsynt på tall. Fortfarande är arten tämligen allmän i Norrland, men avtar i frekvens söderut i landet. Svampen förekommer mindre allmänt i Norrtälje kommun (Stighäll, K. muntligen). Grantickan är beroende av tillgång till död och döende ved och missgynnas därför av skogsbruket.

Östra sidan av Arsläjan
Foto: Mattias Jansson

På norra delen av Arsläjan står en knotig och vindpinad tallskog vars ålder uppgår till 300 år.
Foto: Per Larsson

5. Artlistor

Arterna står uppställda i alfabetisk ordning efter det latinska namnet. Kolumnbeteckningarna anger område för fyndet enligt figur nr 2. Rådande status som signalart (Skogsstyrelsen 1994) samt hotkategori anges i kolumnerna längs till höger. Vad hotkategorin beträffar anger (H) riksstatus (Databanken för hotade arter & Naturvårdsverket 1991). (h) anger regional status (Länsstyrelsen i Stockholms län 1986). Se vidare kapitel 4.

Förekomst av en art markeras områdesvid med:

- 1 : Enstaka exemplar till sparsamt förekommande
- 2 : Allmän förekomst utan att dominera
- 3 : Dominerande där den förekommer
- : Ej kvantifierad förekomst i avvikande skogstyp inom området (se områdesbeskrivning, kapitel 3.3).

Kompletterande bokstavsbezeichnungar anger substrat om arten endast hittats på en sorts underlag:

- B: Block/berg
- J: Jord
- L: Låga
- T: Trädstam

Då försök att kvantifiera vedsvampar kan vara missvisande anges förekomst endast med ovanstående substratbezeichnungar.

Art funnen av Hans Rydberg 1975 markeras med *. Närmare lokalangivelse saknas.

Nomenklaturen följer för kärlväxter "Den nordiska floran" (Mossberg m fl 1992), för mossor "Checklista över Sveriges mossor" (Hallingbäck & Hedenäs 1992), för lavar "The lichens and lichenicolous fungi of Sweden and Norway" (Santesson 1993) och för svampar "Svenska svampnamn" (Lundqvist & Persson 1987).

5.1 Kärlväxter

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Achillea millefolium</i>	röllika	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Aegopodium podagraria</i>	kirskål	—	•	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Alnus glutinosa</i>	klibbal	—	2	1	1	1	—	2	2	3	2	—	—
<i>Anemone nemorosa</i>	vitsippa	—	•	—	—	1	—	—	3	1	—	—	—
<i>Angelica sylvestris</i>	strädda	—	—	—	—	•	—	—	2	—	—	—	—
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	vårbrodd	—	•	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—
<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundkäx	—	•	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Arabis hirsuta</i>	lundtrav	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Athyrium filix-femina</i>	majbräken	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
<i>Berberis vulgaris</i>	berberis	—	•	—	—	•	—	—	1	—	—	—	—
<i>Betula pendula</i>	vårtbjörk	1	2	2	—	2	1	2	3	2	—	—	—
<i>Betula pubescens</i>	glasbjörk	2	1	—	2	1	1	2	2	3	2	—	—
<i>Calamagrostis canescens</i>	grenrör	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—
<i>Calamagrostis epigeios</i>	bergör	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calluna vulgaris</i>	ljung	2	2	3	3	1	1	—	—	—	2	—	—
<i>Caltha palustris</i>	kabbleka	—	—	—	—	•	—	—	—	—	—	—	—
<i>Cardamine hirsuta</i>	bergbräsm*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Cardamine pratensis ssp dentata</i>	kärrbräsm	—	—	—	—	•	—	—	—	—	—	—	—

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Carex canescens</i>	gråstarr	1	1	-	2	•	-	-	-	1	-	-	-
<i>Carex digitata</i>	vispstarr	-	-	-	-	2	-	2	2	-	-	-	-
<i>Carex elata</i>	bunkestarr	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
<i>Carex limosa</i>	dystarr	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Carex nigra</i>	hundstarr	-	1	-	2	1	-	1	-	2	-	-	-
<i>Carex vesicaria</i>	blåstarr	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
<i>Centaurea jacea</i>	rödclint	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Cerastium fontanum</i>	hönsarv	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>Cirsium arvense</i>	åkertistel	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>Convallaria majalis</i>	liljekonvalj	-	•	1	-	1	1	1	3	-	-	-	-
<i>Corallorhiza trifida</i>	korallroi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	S2	-
<i>Cornus suecica</i>	hönsbär	-	•	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dactylorhiza maculata ssp fuchsii</i>	skogsnycklar	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	S1	-
<i>Deschampsia flexuosa</i>	kruståtel	1	2	3	2	3	3	3	2	-	-	-	-
<i>Drosera rotundifolia</i>	rundsilesår	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
<i>Dryopteris carthusiana</i>	skogsbräken	-	•	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dryopteris dilatata</i>	lundbräken	-	-	-	-	•	-	1	-	2	-	-	-
<i>Dryopteris filix-mas</i>	träjon	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
<i>Empetrum nigrum ssp nigrum</i>	kråkbar	2	2	3	2	2	1	2	-	1	2	-	-
<i>Equisetum arvense</i>	åkerfräken	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Equisetum fluviatile</i>	sjöfräken	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
<i>Equisetum sylvaticum</i>	skogsfräken	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
<i>Eriophorum angustifolium</i>	ängsuil	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Eriophorum vaginatum</i>	tuvull	1	2	2	2	-	-	-	-	2	3	-	-
<i>Festuca pratensis</i>	ängssvingel	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Festuca rubra</i>	rödsvingel	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
<i>Filipendula ulmaria</i>	älgört	-	-	-	-	•	-	-	2	2	-	-	-
<i>Fragaria vesca</i>	smultron	-	•	-	-	1	-	2	2	1	-	-	-
<i>Frangula alnus</i>	brakved	-	•	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	-	•	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
<i>Galium boreale</i>	vitmåra	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Galium uliginosum</i>	sumpmåra	-	-	-	-	•	-	-	-	2	-	-	-
<i>Geum rivale</i>	humleblomster	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Geranium robertianum</i>	stinknäva	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>Geranium sanguineum</i>	blodnäva	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>Geranium sylvaticum</i>	skogsnäva	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
<i>Glechoma hederacea</i>	jordreva	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>Glyceria fluitans</i>	mannagräs	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>Goodyera repens</i>	knärot	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	S2	h4
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	ekbräken	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	S1	-
<i>Huperzia selago ssp selago</i>	lopplumner	-	1	-	-	•	-	-	-	-	-	-	-
<i>Juncus conglomeratus</i>	knapptåg	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Juncus effusus</i>	veketåg	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Juniperus communis</i>	en	-	2	2	1	1	1	3	3	-	-	-	-
<i>Ledum palustre</i>	skvattram	2	2	2	-	1	-	-	-	1	3	-	-
<i>Linnaea borealis</i>	linnea	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
<i>Luzula pilosa</i>	vårfryle	1	1	1	1	2	2	2	1	-	-	-	-
<i>Lycopodium annotinum</i>	revlumner	-	1	-	-	2	-	1	1	2	1	-	-
<i>Lycopodium clavatum</i>	mattlumner	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	h6
<i>Lysimachia vulgaris</i>	strandlysing	-	-	-	-	•	-	-	2	3	-	-	-
<i>Maianthemum bifolium</i>	ekorrbar	-	-	-	-	2	2	2	2	1	-	-	-
<i>Melampyrum pratense</i>	ängskovall	-	2	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	skogskovall	-	-	-	-	2	2	2	2	-	-	-	-
<i>Melica nutans</i>	bergslok	-	2	-	-	1	-	1	3	-	-	-	-
<i>Menyanthes trifoliata</i>	vattenklöver	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Milium effusum</i>	hässlebrodd	—	—	1	—	1	1	1	3	—	—	—	—
<i>Moehringia trinervia</i>	skogsnarv	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Myrica gale</i>	pors	—	—	1	—	—	—	—	—	1	3	—	—
<i>Orthilia secunda</i>	björkpyrola	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Oxalis acetosella</i>	harsyra	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
<i>Paris quadrifolia</i>	ormbär	—	—	—	—	•	—	—	2	—	—	S1	—
<i>Phalaris arundinacea</i>	rörflen	—	•	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Phragmites australis</i>	vass	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Picea abies</i>	gran	1	1	2	1	3	3	3	2	3	—	—	—
<i>Pimpinella saxifraga</i>	bockrot	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Pinus sylvestris</i>	tall	3	3	3	3	2	3	1	2	—	3	—	—
<i>Plantago lanceolata</i>	svartkämpar	—	•	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Platanthera bifolia ssp bifolia</i>	nattviol	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—
<i>Poa nemoralis</i>	lundgröe	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Poa pratensis</i>	ängsgröe	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Polygonatum odoratum</i>	getrams	—	•	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Polypodium vulgare</i>	stensöta	1	1	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—
<i>Populus tremula</i>	asp	—	2	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—
<i>Potentilla erecta</i>	blodrot	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
<i>Primula veris</i>	gullviva	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—
<i>Prunus padus ssp padus</i>	hagg	—	•	—	—	•	—	1	1	—	—	—	—
<i>Pteridium aquilinum</i>	örnbräken	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—
<i>Ranunculus acris ssp aeris</i>	smörblomma	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Rhamnus catharticus</i>	getapel	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Ribes alpinum</i>	måbär	—	1	—	—	1	1	1	2	—	—	—	—
<i>Ribes nigrum</i>	svarta vinbär	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Ribes uva-crispa</i>	krusbär	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Rosa sp.</i>	—	—	•	—	—	•	—	—	1	—	—	—	—
<i>Rubus chamaemorus</i>	hjordron	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—
<i>Rubus idaeus</i>	hallon	—	—	—	—	•	—	1	1	—	—	—	—
<i>Rubus saxatilis</i>	stenbär	—	—	—	—	2	—	2	1	1	—	—	—
<i>Rumex acetosa ssp acetosa</i>	ängssyra	—	•	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Rumex acetosella</i>	bergssyra	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Salix aurita</i>	bindvide	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Salix caprea</i>	sälg	—	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—	—
<i>Salix cinerea</i>	gråvide	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—
<i>Salix sp.</i>	vide	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Saxifraga granulata</i>	mandelblomma	—	—	—	—	•	—	—	—	—	—	—	—
<i>Sedum telephium</i>	kärleksört	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Silene dioica</i>	rödblåra	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Silene nutans</i>	bäckglim	—	•	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	1	•	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
<i>Sorbus aucuparia</i>	rönn	1	2	1	1	1	1	2	2	1	—	—	—
<i>Sorbus hybrida</i>	finnoxel	—	•	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Sorbus intermedia</i>	oxel	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Sparganium sp</i>	igelknoppar	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Stellaria graminea</i>	grässtjärnblomma	—	•	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tanacetum vulgare</i>	renfana	—	•	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Taraxacum sp</i>	maskrosor	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Thelypteris palustris</i>	kärnbräken	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	S3	—
<i>Trientalis europaea</i>	skogstjärna	—	1	1	—	2	2	2	2	—	—	—	—
<i>Tussilago farfara</i>	hästhov	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Urtica dioica</i>	brännässla	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbär	2	—	3	2	3	3	3	—	2	3	—	—
<i>Vaccinium oxycoccos</i>	tranbär	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—
<i>Vaccinium uliginosum</i>	odon	2	2	3	2	1	—	1	—	2	1	—	—

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	lingon	2	2	—	2	3	2	3	2	2	3	—	—
<i>Veronica chamaedrys</i>	teveronika	—	•	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Veronica officinalis</i>	ärenpris	—	—	—	—	•	—	1	1	—	—	—	—
<i>Viburnum opulus</i>	olvon	—	•	—	—	•	—	—	1	—	—	—	—
<i>Viola sepium</i>	hackvicker	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—
<i>Viola canina ssp canina</i>	ängsviol	—	•	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
<i>Viola canina ssp montana</i>	norrlandsviol	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Viola palustris</i>	kärrviol	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Viola riviniana</i>	skogsviol	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—
Σ		139	19	34	27	21	51	22	42	76	43	18	6
$\Sigma \bullet$			25			17							2

5.2 Mossor

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Andreaea sp</i>	sotmossor	B2	—	B1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Aneura pinguis</i>	fetbålmossa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Aulacomnium androgynum</i>	liten räffelmossa	1	1	—	1	1	—	2	—	1	—	—	—
<i>Aulacomnium palustre</i>	räffelmossa	1	1	—	1	1	—	1	—	1	1	—	—
<i>Barbilophozia hatcheri</i>	stenlummormossa	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Barbilophozia kunzeana</i>	myrlummormossa	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Blindia acuta</i>	sipperblindia	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Brachythecium albicans</i>	blek gråsmossa	—	—	—	—	—	—	T1	—	—	—	—	—
<i>Brachythecium velutinum</i>	sammetsgråsmossa	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Bryum caespitium</i>	murbryum	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Calliergon cordifolium</i>	kärskedmossa	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
<i>Calliergonella cuspidata</i>	spjutmossa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Calypogeia integristipula</i>	skogssäckmossa	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—
<i>Calypogeia neesiana</i>	torvsäckmossa	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Calypogeia muelleriana</i>	sumpsäckmossa	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Campylium protensum</i>	sumpspärmmossa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Cephalozia lunulifolia</i>	måntrådmossa	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—
<i>Cephalozia macrostachya</i>	myrtrådmossa	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Chiloscyphus cuspidatus</i>	spetsblekmossa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	bäckblekmossa	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Chiloscyphus profundus</i>	vedblekmossa	—	1	—	—	2	L1	1	—	1	—	—	—
<i>Climacium dendroides</i>	palmmossa	—	—	—	—	•	—	—	—	2	—	—	—
<i>Dicranoweisia cirtata</i>	kustsnurrmossa	B1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Dicranum fuscescens</i>	bergkvastmossa	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—
<i>Dicranum majus</i>	stor kvastmossa	1	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—
<i>Dicranum montanum</i>	stubbkvastmossa	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—
<i>Dicranum polysetum</i>	vågig kvastmossa	1	1	—	1	2	2	2	1	—	2	—	—
<i>Dicranum scoparium</i>	kvastmossa	2	2	1	2	2	2	3	1	1	—	—	—
<i>Dicranum spurium</i>	hällkvastmossa	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Drepanocladus aduncus</i>	lerkrokmosa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>Eurhynchium hians</i>	lundsprötmossa	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
<i>Frullania tamarisci</i>	klippfrullania	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	S2	—
<i>Gymnocolea inflata</i>	pärönsvepemossa	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Hedwigia ciliata</i>	kakmossa	—	—	—	B1	—	—	B1	—	—	—	—	—
<i>Herzogiella seligeri</i>	stubbspretmossa	—	1	1	—	2	1	2	1	1	—	S1	—

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Hylocomium splendens</i>	husmossa	1	2	3	1	3	3	3	2	–	–	–	–
<i>Hypnum cupressiforme</i>	cypressflata	–	1	1	2	3	2	2	1	2	1	–	–
<i>Jungermannia leiantha</i>	rörsvepemossa	–	–	–	–	–	–	–	–	L1	–	S2	–
<i>Lepidozia reptans</i>	fingermossa	–	–	1	1	1	L1	–	–	2	–	–	–
<i>Lophozia longidens</i>	hornflikmossa	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Lophozia silvicola</i>	skogsflikmossa	1	1	–	1	2	–	–	–	–	–	–	–
<i>Metzgeria furcata</i>	bandmossa	–	–	–	–	–	–	T1	–	–	–	–	–
<i>Mnium hornum</i>	skuggstjärnmossa	1	–	1	1	1	–	1	–	2	–	–	–
<i>Mylia anomala</i>	myrmylia	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Orthotrichum affine</i>	strimhättemossa	–	–	–	–	–	–	–	–	T1	–	–	–
<i>Orthotrichum sp</i>	hättemossor	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
<i>Orthotrichum speciosum</i>	trädhättemossa	–	–	–	–	T1	–	T1	–	–	–	–	–
<i>Plagiomnium affine</i>	skogspraktmossa	–	•	–	–	–	–	1	2	1	–	–	–
<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	lundpraktmossa	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Plagiomnium undulatum</i>	vågig praktmossa	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Plagiothecium cavifolium</i>	trindsidenmossa	–	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–
<i>Plagiothecium curvifolium</i>	klosidenmossa	–	–	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–
<i>Plagiothecium denticulatum</i>	skogssidenmossa	–	–	–	–	B1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Plagiothecium laetum</i>	vedsidenmossa	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Plagiothecium undulatum</i>	vågig sidenmossa	–	–	T1	–	T1	–	–	–	–	–	S2	–
<i>Pleurozium schreberi</i>	väggmossa	3	2	3	2	3	3	3	2	–	3	–	–
<i>Pogonatum urnigerum</i>	stor grävlingmossa	–	1	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–
<i>Pohlia cruda</i>	opalnicka	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–
<i>Pohlia nutans</i>	vanlig nickmossa	1	1	–	1	1	–	2	–	–	–	–	–
<i>Polytrichastrum formosum</i>	skogsbjörnmossa	–	1	1	1	2	–	2	–	1	–	–	–
<i>Polytrichum commune</i>	stor björnmossa	1	1	1	1	2	–	1	–	3	2	–	–
<i>Polytrichum juniperinum</i>	enbjörnmossa	1	2	–	2	1	–	1	–	–	–	–	–
<i>Polytrichum piliferum</i>	hårbjörnmossa	1	2	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–
<i>Polytrichum strictum</i>	myrbjörnmossa	–	–	–	–	–	–	1	–	–	2	–	–
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	källpraktmossa	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	S3	–
<i>Ptilidium ciliare</i>	stor fransmossa	2	2	1	1	1	2	2	–	1	–	–	–
<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	tät fransmossa	T2	–	–	–	2	T2	2	1	–	–	–	–
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	kammossa	–	–	–	–	2	2	2	2	1	1	–	–
<i>Pylaisia polyantha</i>	aspmossa	–	–	–	–	–	–	T1	–	–	–	–	–
<i>Racomitrium heterostichum</i>	bergraggmossa	–	2	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Racomitrium lanuginosum</i>	grå raggmossa	2	2	3	2	2	1	–	1	–	–	–	–
<i>Radula complanata</i>	samboradula	–	–	–	–	T1	–	1	–	T1	–	–	–
<i>Rhizomnium punctatum</i>	bäckrundmossa	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Rhodobryum roseum</i>	rosmossa	–	–	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	gråshakmossa	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	skogshakmossa	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	S2	–
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	kranshakmossa	1	1	–	–	2	–	2	3	2	–	–	–
<i>Riccardia latifrons</i>	handbålmossa	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Sanionia uncinata</i>	cirkelmossa	–	–	–	–	–	–	–	–	T1	–	–	–
<i>Scapania undulata</i>	bäckskapania	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Sphagnum capillifolium</i>	tallvitmossa	3	2	3	2	2	–	–	–	1	3	–	–
<i>Sphagnum fuscum</i>	rostvitmossa	–	1	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–
<i>Sphagnum girgensohnii</i>	granvitmossa	–	2	–	–	1	–	2	–	2	2	–	–
<i>Sphagnum palustre</i>	sumpvitmossa	–	–	2	–	1	–	1	–	2	3	–	–
<i>Sphagnum spp</i>	vitmossor	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	–	–
<i>Sphagnum squarrosum</i>	spärrvitmossa	–	–	–	–	–	–	1	–	2	–	–	–
<i>Tetraphis pellucida</i>	fyrtanda moss	1	1	–	1	1	–	–	–	1	–	–	–
<i>Tetraplodon mnioides</i>	lämmelmossa	–	B1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Timmia austriaca</i>	skogstimmia	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	S2	–
<i>Tortula ruralis</i>	takskruvmossa	–	–	–	–	–	–	B1	1	–	–	–	–
<i>Ulota crispa</i>	krusig ulota	–	–	–	–	T1	–	T1	–	–	–	S1	–

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Warnstorfia exannulata</i>	kärrkrokmossa	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Warnstorfia fluviatilis</i>	vattenkrokmossa	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Σ	93	27	33	21	25	41	14	37	16	45	12	9	0
$\Sigma \cdot$			1			1							

5.3 Lavar

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Arctoparmelia centrifuga</i>	vinterlav	1	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Arthonia leucopellaea</i>	kattfotslav	–	–	–	–	–	–	–	–	1	T2	S3	–
<i>Arthonia punctiformis</i>	pricklav	–	*	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aspicilia cinerea</i>	gråstenslav	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Bryoria capillaris</i>	grå tagellav	–	2	2	2	2	1	2	–	–	1	–	–
<i>Bryoria furcellata</i>	nästlav	T1	–	T1	–	1	–	–	–	–	–	S2	–
<i>Bryoria fuscescens</i>	manlav	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Calicium</i> sp	knappnåls-lavar	1	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–
<i>Calicium viride</i>	grön knappnålslav	1	*	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–
<i>Caloplaca flavorubescens</i>	asporangelav	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–
<i>Candelariella coralliza</i>	kuddägglav	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cetraria aculeata</i>	hedlav	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cetraria chlorophylla</i>	bramlav	–	–	–	–	–	–	–	T1	–	–	–	–
<i>Cetraria islandica</i>	islandslav	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cetraria odontiella</i>	dvärgghedlav	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cetraria sepicola</i>	gårdsgårdslav	L1	1	2	1	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Chaenotheca chrysocephala</i>	grynig knappnålslav	–	*	1	1	2	T2	1	1	2	–	–	–
<i>Chaenotheca furfuracea</i>	ärgnål	–	–	–	–	1	L1	1	–	–	–	–	–
<i>Chrysothrix candelaris</i>	gul mjöllav	1	–	–	–	–	1	–	–	1	–	–	–
<i>Cladonia arbuscula</i>	gulvit renlav	3	2	3	3	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia coccifera</i>	kochenilllav	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia coniocraea</i>	mjölig trattlav	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia cornuta</i>	syllav	2	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia fimbriata</i>	naggbägarlav	1	2	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia gracilis</i>	stängellav	1	2	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia macilenta</i>	pinnlav	–	2	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia macrophylla</i>	tjällig bägarlav	1	–	–	1	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Cladonia rangiferina</i>	grå renlav	3	3	3	3	1	–	1	–	–	–	–	–
<i>Cladonia</i> spp	bägarlavar	2	–	3	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia squamosa</i>	fnaslav	1	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia stellaris</i>	fönsterlav	1	2	3	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cladonia sulphurina</i>	trasig pöslav	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Evernia prunastri</i>	slårlav	2	2	3	1	1	2	–	2	1	2	–	–
<i>Hypocenomyce scalaris</i>	flarnlav	1	1	–	1	–	1	2	–	–	–	–	–
<i>Hypogymnia farinacea</i>	grynig blåslav	1	1	1	–	–	–	–	–	–	T2	S1	–
<i>Hypogymnia physodes</i>	blåslav	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	–	–
<i>Hypogymnia tubulosa</i>	pukstockslav	–	2	–	–	–	–	1	–	T1	T1	–	–
<i>Imshaugia aleurites</i>	klilav	L2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Lasallia pustulata</i>	tuschlav	1	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Lecanactis abietina</i>	gammelgranlav	–	–	–	–	T1	–	1	–	T2	–	S1	–
<i>Lecidella elaeochroma</i>	asplav	–	*	–	–	T1	–	–	T2	1	–	–	–
<i>Lepraria incana</i>	blågrå mjöllav	T2	2	–	–	2	T2	2	2	2	–	–	–

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Lepraria neglecta</i>	mjöllavar	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–
<i>Leproloma membranaceum</i>	mjöllav	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Melanelia exasperata</i>	vårtig sköldlav	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Melanelia fuliginosa</i>	glänsande sköldlav	1	1	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Melanelia stygia</i>	svart sköldlav	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Mycoblastus sanguinarius</i>	blodlav	L1	–	–	–	–	–	1	–	–	1	–	–
<i>Ochrolechia androgyna</i>	grönig örnlav	–	–	–	–	–	–	–	–	L1	–	–	–
<i>Ophioparma ventosa</i>	vindlav	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Parmelia saxatilis</i>	färglav	1	2	1	2	1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Parmelia sulcata</i>	skrynkelav	1	2	–	1	1	1	–	1	1	–	–	–
<i>Parmeliopsis ambigua</i>	stocklav	2	1	1	2	1	1	–	–	–	1	–	–
<i>Parmeliopsis hyperopta</i>	vedlav	1	1	2	–	–	–	–	–	–	T1	–	–
<i>Peltigera canina</i>	filtlav	–	–	–	–	T1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Peltigera membranacea</i>	filtlavar	–	–	–	–	–	–	–	–	L1	–	–	–
<i>Peltigera polydactyla</i>	trevarlav	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–
<i>Pertusaria amara</i>	bitterlav	–	2	2	1	2	–	–	–	1	1	–	–
<i>Physcia alpolla</i>	rosettlav	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–
<i>Platismatia glauca</i>	näverlav	2	2	2	2	3	3	2	–	3	2	–	–
<i>Pseudevernia furfuracea</i>	gällav	2	1	2	2	2	1	1	2	1	2	–	–
<i>Rhizocarpon spp</i>	kartlavar	3	3	3	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Sphaerophorus globosus</i>	korallav	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	S3	–
<i>Stereocaulon sp</i>	påskrislavar	2	2	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Umbilicaria deusta</i>	svedlav	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Umbilicaria polyphylla</i>	glatt navellav	2	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Umbilicaria spp</i>	navellavar	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Usnea filipendula</i>	skägglav	–	–	–	–	T1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Usnea hirta</i>	luddig skägglav	2	2	2	2	2	2	–	–	1	1	–	–
<i>Usnea subfloridana</i>	kort skägglav	1	1	1	–	2	1	2	–	1	1	–	–
<i>Vulpicida pinastri</i>	granlav	L1	1	1	1	1	–	1	–	–	–	–	–
<i>Xanthoparmelia conspersa</i>	kaklav	–	2	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Xanthoria parietina</i>	vägglav	–	•	–	–	–	–	T1	T1	–	–	–	–
<i>Xanthoria polycarpa</i>	mångfruktig vägglav	–	•	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Σ 74 45 32 24 32 27 16 17 9 23 14 5 0
Σ • 6

5.4 Vedsvampar

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Antrodia serialis</i>	knöltricka	–	–	–	–	L	L	–	–	–	–	–	–
<i>Antrodia xantha</i>	citronticka	–	–	L	–	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Fomes fomentarius</i>	fnöskticka	T	–	–	–	LT	T	T	–	T	T	–	–
<i>Fomitopsis pinicola</i>	klibbticka	–	–	–	–	L	–	–	–	–	–	–	–
<i>Gloeophyllum septarium</i>	vedmussling	–	–	–	–	–	L	–	–	–	–	–	–
<i>Hymenochaete tabacina</i>	kantöra	–	–	–	–	–	–	–	–	T	–	–	–
<i>Inonotus obliquus</i>	sprängticka	T	T	–	–	T	–	T	–	T	–	–	–
<i>Inonotus radiatus</i>	alticka	–	–	–	–	T	–	T	T	T	–	–	–
<i>Leptoporus mollis</i>	kött-ticka	–	–	–	–	T	–	–	–	–	–	S2	–
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	–	–	–	–	T	–	–	–	–	–	S2	–
<i>Phellinus conchatus</i>	sålgicka	–	–	–	–	–	–	–	–	T	–	–	–
<i>Phellinus igniarius</i>	eldticka	–	–	–	–	T	–	T	L	T	–	–	–

latinskt namn	svenskt namn	1a	1b	1c	1d	2	3	4	5	6	7	S	H/h
<i>Phellinus laevigatus</i>	valkticka	—	—	—	—	—	T	T	—	T	—	—	—
<i>Phellinus nigricans</i>	svart eldticka	—	—	—	—	T	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phellinus punctatus</i>	kuddticka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	T	—	—
<i>Piptoporus betulinus</i>	björkticka	—	—	T	—	T	—	—	T	T	T	—	—
<i>Pseudoplectania nigrella</i>	svart värskål	—	—	—	—	—	L	—	—	—	—	—	—
<i>Schizopora paradoxa</i>	klyvporing	—	—	—	—	T	—	—	—	—	—	—	—
<i>Trichaptum abietinum</i>	violticka	—	—	—	—	L	L	L	—	—	—	—	—
Σ	19	2	1	2	0	12	6	6	3	8	3	2	0

Granläga i blåbärsganskogen.
Foto: Per Larsson

6. Översiktlig inventering av fågelfaunan

6.1 Syfte

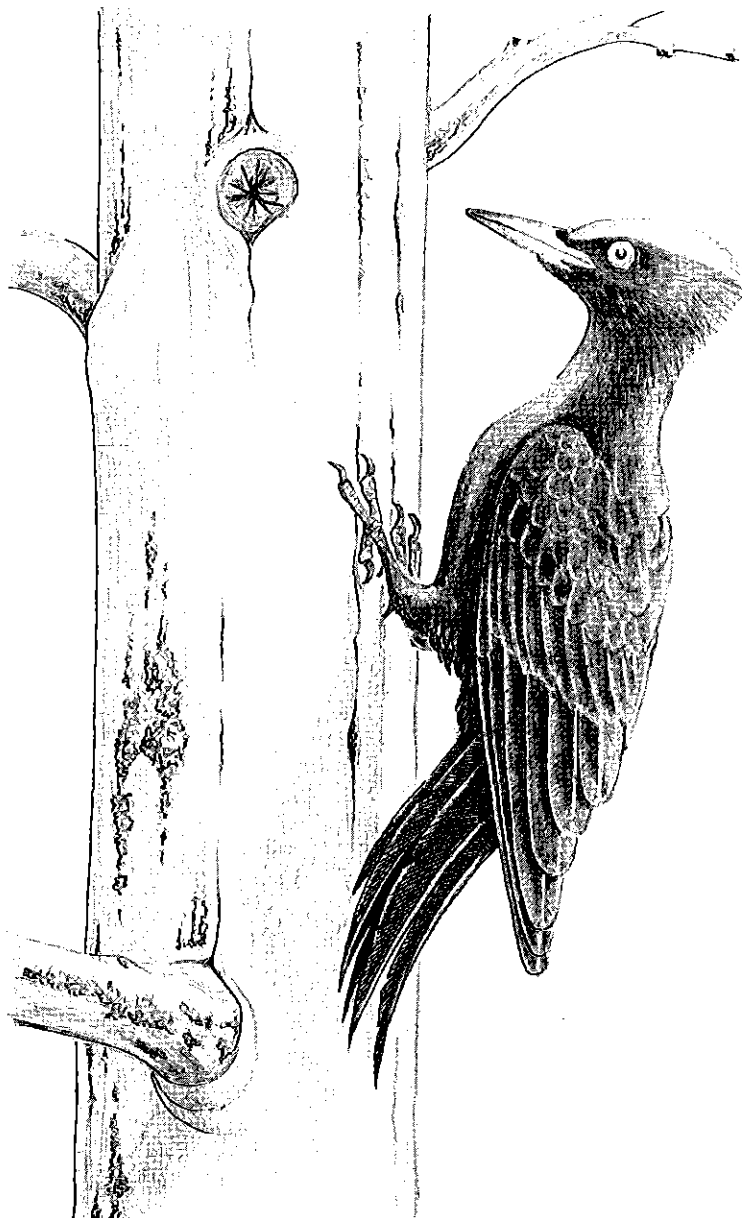
Inventeringens syfte har varit att ge en översikt över de vanligaste fågelarterna i Arsläjans skogsmark. Resultatet är en del av grunden för bedömningen av Arsläjans naturvärden. Undersökningen har gjorts utan ambitioner att registrera sjöfågel eller tillfälligt gästande fåglar i eventuella vår- eller höststräck.

6.2 Resultat

Enligt Granberg m fl (1988) observerades tretåig hackspett (hotkategori 4) på Arsläjan den 15 mars 1987. Under inventeringen såg vi emellertid inga spår av denna fågel. Arsläjan är egentligen som fristående område i minsta laget för att hysa tretåig hackspett. Sedan hyggena söder om Arsläjan togs upp har isoleringen av skogen på halvön förstärkts, vilket troligen bidragit till att hackspetten inte längre finns här.

Vi hittade däremot en hel del tjäder-spillning, främst på Arsläjans södra hållmark. Detta är anmärkningsvärt då även tjädern (hotkategori 4) normalt kräver större sammanhängande skogsområden. Enligt Bertil Karlsson (muntligen) är det inte ovanligt att man ser tjäder här ute, även om det var vanligare fram till 30-talet.

Spillkråka (hotkategori 4) observerades vid ett par tillfällen. Det fanns också gott om hackmärken efter denna hackspett. Spillkråkan är något av en nyckelart för barrskogens fågelfauna eftersom den producerar bohål för en rad andra fåglar.

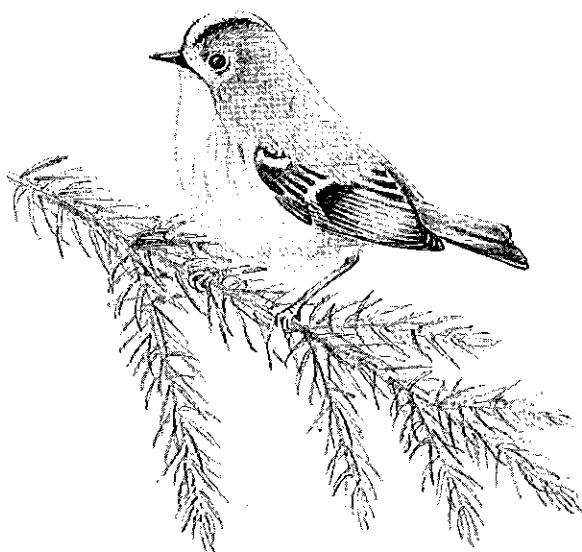
Spillkråka, en nyckelart i barrskogen.
Teckning: Mattias Jansson

Artlista

Hotkategori syftar på den nationella rödlistningen av djurarter (Ahlén & Tjernberg 1992). Sifferbeteckningen i den andra kolumnen är indikationsvärde för häckning:

1. Ströobservationer och spår.
2. Eventuell häckning: sång, varningslåten och upprepade observationer.
3. Konstaterad häckning: bo och ungfåglar.

Art	Indikationsvärde	Kommentar	Hotkategori
bofink	2	sång	
grå flugsnappare	1	observation	
grönsiska	2	sång	
järnsparv	2	sång	
koltrast	2	sång	
korp	1	observation	
kungsfågel	2	sång	
lövsångare	2	sång	
mindre korsnäbb	3	ungfåglar	
morkulla	1	överflygning	
nötskrika	1	fjäder	
ormvråk	1	observation	
ringduva	2	sång	
rosenfink	2	sång	
rödhake	2	sång	
rödstjärt	2	sång	
spillkråka	1	observation	4
taltrast	2	sång	
tjäder	1	spillning	4
tofsmes	1	sporadisk sång	
trädgårdssångare	1	sporadisk sång	
trädpiplärka	2	sång	
ärtsångare	2	sång	

Kungsfågel, Arsläjans minsta fågel.
Teckning: Mattias Jansson

7. Naturvärdesbedömning

Arsläjans mest påtagliga naturvärden ligger i områdets egenskaper som kustnära, välavgränsad och mycket varierad naturskog. Inom Arsläjans skogsmark på ca 20 hektar ryms sju olika vegetationstyper. Halvöns skog är också i stort sett opåverkad av storskaliga skogsbruksåtgärder. Den äldre betesdrift som man fortfarande kan se tydliga spår av har bidragit till områdets nuvarande naturvärden i form av spridda, gamla barrträd och i övrigt mångformig skog.

Äldre naturskogar med de strukturer (död ved i olika stadier, stor åldersspridning, många vegetationstyper m m) som Arsläjan uppvisar blir idag mer och mer ovanliga i landskapet till följd av dagens skogsbruk. Sett i ett lokalt perspektiv förekommer inte längre alltför många skogar med Arsläjans variation och kvalitéer i Norrtälje kommun, eller än mindre på Vaddö.

Även om inte Arsläjan idag hyser rödlistade arter i någon större mängd pekar förekomsten av en rad signalarter på kvalitéer i Arsläjans skogsmiljöer och en framtida potential att hysa hotade skogsarter.

I ett länsperspektiv har Arsläjan uppmärksamats i den länstäckande urskogsinventeringen som Länsstyrelsen gjorde i början av 80-talet. Denna mycket översiktliga inventering placerade Arsläjan i den lägre bevarandevärdesklassen bland ett fåtal utvalda områden. Man pekar bland annat på det orörda intryck skogen ger samt att förutsättningarna för bevarande av naturvärdena är stora på grund av den goda naturliga avgränsningen och områdets storlek. Arsläjans representativitet och mångformighet bedömdes vara måttligt värdefulla liksom områdets värden som studieobjekt och socialt objekt. Arsläjan beksrivs också i Länsstyrelsens naturvårdsprogram (Uhr & Wallentinus 1983) där halvön ingår i ett större klass 2-område. Här betecknas Arsläjans skog som urskog. Dessutom betonas områdets värden för sjöfågel och friluftsliv.

Några delområden på Arsläjan framträder vid en bedömning av naturvärdena (figur 3).

Den gamla och knotiga hållmarkstallskogen i område 1c har en obruten kontinuitet. Vidare finns här en mängd små biotoper som exempelvis skrevor med hög luftfuktighet och intressant mossflora. Vegetationens succession från hållarna i norr till hållmarkstallskogen med upp till 300 år gamla tallar i söder skulle kunna utgöra ett intressant studieobjekt. Detta område bedömer vi ha mycket höga naturvärden.

En gammal granskog med urskogsqualitéer finns inom område 2. Skogen hyser en intressant vedsvampflora. En fri utveckling skulle här förstärka de idag höga naturvärdena.

I område 5 växer en, vad gäller kärlväxter, mycket artrik blandskog av örtyyp. Särskilt rikt är fältskiktet inom området, bitvis med ett stort inslag av högorter. Området har höga naturvärden.

Område 6 är en mycket rik blandsumpskogsmiljö med intakt hydrologi. Rikedomen av både levande och döda barr- och lövträd ger, tillsammans med en koncentration av signalarter i denna artrika miljö, ett mycket högt naturvärde trots den relativt ringa storleken.

Trots att området är ganska svårtillgängligt från landsidan är det relativt välbesökt. Särskilt sandstränderna vid näset lockar till bad och tältning.

Sammanfattningsvis bedömer vi Arsläjan som helhet ha höga naturvärden, främst på grund av detta ganska lilla områdes gamla naturskog med mycket varierad sammansättning. Denna bedömning gör vi utifrån ett regionalt perspektiv.

Om man för framtiden vill bevara alla de naturvärden som Arsläjan i sin mosaik av vegetationstyper uppvisar måste hela

området undantas från skogsbruksåtgärder. Detta krävs också om området även i fortsättningen skall vara attraktivt för det rörliga friluftslivet.

En lägre ambitionsnivå skulle innebära att endast de från naturvårdssynpunkt intressanta områdena som utgörs av hållmarker och sumpskog undantas vid eventuella skogsbruksåtgärder. Mycket av naturvärdena i de naturskogsartade gran- och blandskogarna skulle i detta fall kunna gå förlorade, liksom de värden som ligger i vegetationens obrutna helhet.

8. Källförteckning

Litteratur

- Ahlén, I. & Tjernberg, M. 1992: Artfakta. Sveriges hotade och sällsynta ryggradsdjur 1992.
- Aronsson, M., Herber, I. & Sundin R. 1992: Stockholmstraktens lavar, Del 1. Stockholm.
- Databanken för hotade arter & Naturvårdsverket. 1991: Hotade växter i Sverige 1990. Lund.
- Foucard, T. 1990: Svensk skorplavsflora. - Interpublishing, Stockholm.
- Granberg, B., Karlsson, G. & Mattsson, T. 1988: Fågelobservationer i Roslagen 1987. Roskarlen 10:48-61.
- Hallingbäck, T., Hedenäs, L. & Söderström L. 1992: Checklista över Sveriges mossor. Myrinia 2: 13-56.
- Hallingbäck, T. & Holmåsen, I. 1985: Mossor. En fälthandbok. - Interpublishing, Stockholm.
- Hedenäs, L. & Löfroth, M. 1992: Mossor som indikerar särskilt skyddsvärda våtmarksbiotoper. Svensk botanisk tidskrift 86: 375-389.
- Krog, H., Östhagen H., & Tönsberg T. 1980: Lavflora: Norske busk- og bladlav. Oslo.
- Krok, Th. O. B. N. & Almquist, S. 1984: Svensk flora: Fanerogamer och ormbunksväxter. - Almquist & Wiksell, Uppsala.
- Krusenstjerna, E. 1964: Stockholmstraktens bladmossor. Stockholm.
- Lundqvist, N. & Persson, O. 1987: Svenska svampnamn. - Naturhistoriska Riksmuséet, sekt. för kryptogambotani, Stockholm.
- Lindberg, T. 1981: Urskogsartade områden i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholms län - meddelande nr 14.
- Länsstyrelsen i Stockholms län. 1986: Floravård i skogsbruket. Stockholms län. Stockholm.
- Moberg, R. & Holmåsen, I. 1982: Lavar. En fälthandbok. - Interpublishing, Stockholm.
- Mossberg, B., Stenberg, L. & Ericsson, S. 1992: Den nordiska floran. - Wahlström & Widstrand, Stockholm.
- Mossornas vänner i Stockholm. 1991: Några mossors utbredning i Stockholmstrakten. Svensk Botanisk Tidskrift 85: 53-59.
- Nordiska ministerrådet. 1984: Vegetationstyper i Norden. Arlööv.
- Olofsson, D. & Toresson, H-G. 1991: Makroskopisk nyckel till svenska tickor. - Svenska Ticksällskapet.
- Rydberg, H. 1975: Litteratursammanställning av floran i Stockholms län. Opublicerad sammanställning.
- Ryman, S. & Holmåsen I. 1984: Svampar. En fälthandbok. - Interpublishing, Stockholm.
- Santesson, R. 1993: The lichens and lichenicolous fungi of Sweden and Norway. - SBT förlaget, Lund.
- Skogsstyrelsen. 1986: Faunavård i skogsbruket - Den lägre faunan. Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 1994: Signalarter i projekt nyckelbiotoper. Jönköping.
- Svedmark, E. 1884: Beskrivning till kartbladet Rådmansö. Sveriges Geologiska Undersökning Aa No 95. Stockholm.

Uhr, J. & Wallentinus, H-G. 1983:
Naturvårdsprogram för Stockholms län.
Länsstyrelsen i Stockholms län.

Personliga referenser

Stefan Eklund, Skogsvårdsstyrelsen.

Lars Hedenäs, mossexpert, Naturhistoriska
riksmuséet - kryptogambotani.

Kristoffer Hylander, biogeo-vetare och
mossexpert.

Bertil Karlsson, ortsbo Finnala.

Kristoffer Stighäll, kommunekolog Norr-
tälje kommun.

Rikard Sundin, lavexpert - Botaniska
institutionen, Stockholms universitet.

Henrik Weibull, Databanken för hotade
arter.

Naturvård i Norrtälje kommun är en serie publikationer som beskriver intressanta och värdefulla naturmiljöer i Norrtälje kommun. De kan beställas från planeringskontoret, Norrtälje kommun, Box 807, 761 28 NORRTÄLJE, tel. 0176-71 000.

Följande rapporter har hittills utkommit:

1. Erken-området, naturinventering och förslag till skyddsåtgärder
2. Broströmmen, en naturinventering från Erken till Norrtäljeviken
3. Tranviks naturreservat, naturinventering med förslag till skötselåtgärder
4. Rimsjöskogen, naturinventering av ett urskogsartat område
5. Långsjön/Karlsdalsmossen, naturinventering av ett skogs- och våtmarksområde
6. Extremrikkärr, botanisk inventering med förslag till skötselåtgärder
7. Skedviken, naturinventering med förslag till skötselåtgärder
8. Penningbyån/Väsbysjön, naturinventering med förslag till skötselåtgärder
9. Arsläjan, naturinventering av en kustnära barrskog
10. Storanden, naturinventering av ett skogs- och våtmarksområde

Följande rapporter är under utarbetande:

Viren, naturinventering med förslag till skötselåtgärder

Mårdsjö-området, naturinventering samt förslag till landskapsekologisk planering

Bornan, botanisk inventering med förslag till skydds- och skötselåtgärder

Utålskedjan, naturinventering av riksobjektets landområden

